

Šiame numery

Rodykimės pasauliui ne vien tik mase.
 Konstanciją Rudaitytę aplankius.
 Bronys Raila apie kritiką.
 Pokalbis su prof. R. Šilbajoriu.
 K. Steponavičius ir "Kornevilio varpai".
 Eduardas Cinzas rašo iš Briuselio.
 Dešimtmetis be prof. Stepono Kolupailos.
 Nijolė Jankutė Rochesteryje.

Kertinė paraštė

Rodykimės pasauliui ne vien tik mase

Kai šiandien visokių energijos ir maisto krizių akivaizdoje net šimtamilijoninės tautos linkusios nesigirti savo milijonine gausa, o tą gausą net mažinti, tai ką jau bekalbėti apie mus pačius, lietuvių, kurie tarp didžiųjų ir išlikome ne tiek savo gausos, o labiau dvasinės stiprybės dėka. Tai sakdami, nenorime čia ir skaičiaus niekinti, nes tautai ir jis reikalingas. Bet jau bent mūsų atveju norime pabrėžtinai akcentuoti tai, kas ir mažą pasaulio aktyse daro didelį.

O tų dalykų nereikėtų čia nė pažodžiui vardinti. Jie ir taip yra aiškūs kaip diena, prisiminti vien tik senąją Graikiją. Ji juk buvo nykštukas prieš anuomet milžiniškas Viduriniųjų Rytų imperijas ir prieš anuomet barbariškus, šiaurės nusidriekusius žemyno plotus. Tačiau ne kas kita, o mažoji Graikija sukurė visų ateities mokslų pagrindus ir praskleidė Europos menų žiedus. Ir iš karto viską atliko taip tobulai, kad dar ir šiandien iš jų galima daug ko pasimokyti. Net ir graikus politiniai pavergę romėnai galų gale buvo patys graikų kultūros nugalėti.

Nenorėtume šiandien lietuvių apsausti dvidešimtojo amžiaus graikais. Gal būtų jau per daug. Tačiau tarp daugelio savo silpnybių turime nemažai ir to tvirtumo, kuriuo buvo stiprūs graikai. Nes jei to neturėtume, seniai jau iš gyvųjų tautų tarpo būtų dingę, kaip dingo hunai, ostgotai, vestgotai, heruliai, avarai ir daugelis kitų. Tai kas, kad mes XIV ir XV amžiuje dar neturėjome Vilniuje universiteto, bet vis tiek jį tenai turėjome jau tada, kai milžiniškieji rusiškieji rytai apie tai dar nė nesvajėjo.

Ne kitaip turėtume daryti ir šiandien, kai mažai tautai išlikti ir palenkti pasaulio oponentų savo

naudai tegalima labiausiai tik graikiškomis (jei norit, lietuviškomis) savybėmis, pasižyminčiomis kultūrinio šviesumo, kūrybinio vitališkumo ir originalumo jausu bendran žmonių dvasinių lobių aruodan.

O kad tai sugebame, pavyzdžių tiek ir tiek. Tik jais nereikėtų vien savutėje džiaugtis, bet labiausiai juos reikėtų rodyti pasauliui, kad apie mus žinotų ne tik kasdieninio mūsų darbo kaimynas, bet ir visos planetos kultūrinis - intelektualinis klotas nemažiau, kaip žino apie suomius, norvegus, olandus ir kitus panašius.

Gražu ir gerai yra, kai mūsų veiksniai suvaziavę kalbasi politinėmis ir Lietuvos laisvinimo temomis. Bet dar labiau reikšminga, kai parašoma ir amerikiečių leidyklos išleidžiama tokia knyga kaip prof. Bronio J. Kaslo "The USSR - German Aggression Against Lithuania". Pulkia ir praskleidžia Europos menų žiedus. Ir iš karto viską atliko taip tobulai, kad dar ir šiandien iš jų galima daug ko pasimokyti. Net ir graikus politiniai pavergę romėnai galų gale buvo patys graikų kultūros nugalėti.

Nenorėtume šiandien lietuvių apsausti dvidešimtojo amžiaus graikais. Gal būtų jau per daug. Tačiau tarp daugelio savo silpnybių turime nemažai ir to tvirtumo, kuriuo buvo stiprūs graikai. Nes jei to neturėtume, seniai jau iš gyvųjų tautų tarpo būtų dingę, kaip dingo hunai, ostgotai, vestgotai, heruliai, avarai ir daugelis kitų. Tai kas, kad mes XIV ir XV amžiuje dar neturėjome Vilniuje universiteto, bet vis tiek jį tenai turėjome jau tada, kai milžiniškieji rusiškieji rytai apie tai dar nė nesvajėjo.

Ne kitaip turėtume daryti ir šiandien, kai mažai tautai išlikti ir palenkti pasaulio oponentų savo

KONSTANCIJĄ RUDAITYTĘ APLANKIUS

Leonardas Andriekus

Kas ta Konstancija Rudaitytė? — gal paklaus, mielas skaitytojai. Tai lietuvių patriotė, 1971 m. mirusi Phoenix mieste Arizonoje ir aštuonioliasdešimt procentų savo nemenuk santuokos testamentu užrašiusi kultūriniais reikalams — Lietuvių fondui, rašytojams ir dienraščiui "Draugui". Jos pavyzdys vertas mūsų dėmesio, ypač dabar, kai daug kas prasišviečia savo santuokos investiciją. Į tokius asmenis lietuvių kultūriniai veiksniai tremty, palenkti finansinių našų, žiūri viltingai. Panašūs mecenatai savo kilniomis širdimis gali prailginti lietuvių bei tas institucijas, kurias gyvendami mlyjo. Konstancija Rudaitytė suvokė, jog mūsų kultūriniais uždaviniais tremty reikalingas kapitalas, ir sunkiai dirbo, kad galėtų jį sutelkti.

Bendras gyvenimo vaizdas

Konstancija buvo gimusi 1902 m. sausio 1 d. Šauklių kaime, Šimkaičių valsčiuje, Raseinių apskrityje. Tėvas pajėgė leisti ją į mokyklą, nes, gyvenamas Amerikoje, buvo užsidirbęs pinigų ir Lietuvoje įsigijęs ūkį. Dukrė, baigusi Raseinių gimnaziją, odontologiją studijavo Kauno universiteto medicinos fakultete. Mokslą baigė 1930 m. ir pasiliko Raseiniuose dantų gydytoja. Domėdamasi tėvo praeitimi, 1933 m. Konstancija Rudaitytė aplankė Ameriką ir apžiūrėjo tas vietas, kur įsai dirbo. Grįžusi Lietuvoje, ten pat Raseiniuose vertėsi dantų gydymu, kol 1941 metais per rusų-vokiečių karą buvo sunaikintas jos kabinetas. Tada persikėlė į Kauną tam pačiam darbui. Artejanč gi rusams, Konstancija pasirinko tremtį.

Čia atsivėrė naujas gyvenimo lapas. Pradžioje Rudaitytė sustojo Vienoje, vėliau Muenchene, ir pagaliau mes ją, po tremtinių emigracijos, sutinkame Chicagoje. Amerikoje Konstancija pasuko naują kryptimi. Ji čia nebelaikė egzaminų dantų gydytojos profesijai tęsti, bet užsiėmė paprastu

darbu. Pradžioje, kiek pavargusi siuvelykloje, išėjo į verslą. Stipriausiai ant kojų atsistojo 1958 m. su dviem dalininkais įsigijusi žaidimų (Bowling) salę bei restoraną su valgiais ir gėrimais. Čia ji labai sunkiai, dažniausiai naktimis, atlikinėjo didžios kantrybės reikalaujantį darbą, kol 1967 m. išėjo į pensiją. Ji žinojo, kodėl taip triūsia. Tai liudija jos testamentas, rašytas 1963 metais, kuriuo beveik visas turtas skiriamas lietuvių kultūriniais tikslams. Pardavusi verslo nuosavybę ir pasiskirsčiusi turtą su dalininkais, Konstancija Rudaitytė — jau gerai pasiturinti moteris — apsigyveno Phoenixo mieste, Arizonoje. Čia įėjai ir palaidota.

Paskutiniai metai Arizonoje padangėje

Ta padangė — labai saulėta ir gryna. Ji, lyg kokių melynų šilkų, uždengia šio krašto įvairią gamtą — tyrus, sodus, girias... Phoenixo miestas guli tyru srity, apsuptas nuogais kalnais, kurie dažnai saulėje žeruoja violetinė spalva. Vietomis jie piramidžių, vietomis aukurų formos. O tyrai, kurie supa miestą, kai sužaliuoja pavasarį, atrodo, lyg tikras rojus. Augalai ir gyvuliai mažai ką bendro beturi su mums pažįstama šiaurės gamta. Apylinkės slėnius gaivina bei puošia ežerėliai ir dvi upės — viena, vadinama Rio Verde, kita — Salt River. Už tyrų prasideda vaisinių sodų sritis, toliau — girios. Metuose lyja tik kelis sykiai. Žemė dirbtinai laistoma. Bet miestas ir apylinkė žaliuoja. Gamtoje viešpatauja palmės ir kaktusai. Namai — vilų formos. Sunkiausiai — trys vasaros mėnesiai, kai temperatūra pakyla per 100 laipsnių. Klimatas, suprantama, labai sausas ir, apamai sveikas.

Tai tokioje aplinkoje savo paskutinius gyvenimo metus praleido Konstancija Rudaitytė. Aišku, ne viena ji čia gyveno. Phoenixo mieste bei apylinkėje yra susitelkę apie 300 lietuvių. Jie čia iš visų Amerikos vietų, ypač iš

Chicagos, suvaziuoja taisyti sveikatos bei prailginti gyvenimo. Gražu tai, kad jie čia prailgina ir lietuvių. Phoenixe mūsų tautiečiai turi dvasinį centrą — misiją, kuriame gaunami visi parapiiniai patarnavimai; turi sekmdienines pamaldas savo kalba, chorą ir socialiniams tikslams klubą. Jie yra susiglaudę Lietuvių Bendruomenę, ruošia tautinius renginius ir Lietuvos laisvės reikalais lanko miesto galvą bei valstybės gubernatorių. Viso tautinio bei kultūrinio judėjimo centras minėtoji parapiinė misija, kuriai rūpestingai vadovauja veiklus kunigas Antanas Valiuska.

Į tokią jaukią lietuvių oazę visa širdim įsijungė, 1968 m. iš Chicagos atvykusi, Konstancija Rudaitytė. Būdamą socialiai ir mėgdama vadovauti, čia pakankamai rado sau darbo. Phoenixe pirmiausia ji susitvarkė ekonomiška, išgydama trijų butų apartamentą. Čia, tapusi laisva nuo verslo, mėgo patarnauti tautiečiams, juos važinėdama savo automobiliu po ligonines, draudos įstaigas, ir kultūrinius pobūvius. Taipgi nesibaidė fizinio darbo — buvo Phoenixe višų lietuviškų renginių su vaizdo vadovė. Aktyviai reikšėsi Lietuvių Bendruomenės veikloje, kaip nuolatinė iždininkė. Būdamą aukšto mokslo ir visiems paglaugi, susilaukė ir visų pagarbos. Tai pastebėjau prieš ketverius metus, kai ji po dvasinio susitelkimo vežė mus kelis apie 10 mylių į užmiestį pavalgyti bendrų pietų lietuvių klubo patalpose, kurios dabar parduotos. Kely nedaug kalbėjo. Atrodė pasitikiusi savim, truputį oficiali, bet nuosirdi, elegantiška ir mandagi. Nieko neužsiminė apie jokią savo kultūrinę mecenatystę, nors ta linkme jau buvo sutvarkiusi palikimą. Kai kurie asmenys skatino atkreipti į ją dėmesį, kaip į turtingą moterį, New Yorke statomo Kultūros Židinio atžvilgiu, bet viskas jau buvo testamentiška, kai sutvarkyta, ir staigi mirtis



Konstancija Rudaitytė (1902-1971)

laukė jos prie pat durų. Praėjus vieneriems metams, patyrėme, kad Konstancijos Rudaitytės jau nebėra tarp gyvųjų.

Bet ir mirus, su ja dar nenutrūko ryšys. Praėjus vieneriems metams, paaiškėjo, kad Konstancija Rudaitytė esanti paskyrusi dvidešimt procentų viso savo turto (13,000 dol.) lietuviui rašytojui tremty, kuris "jos mirties metais bus rastas geriausias". Lietuvių fondas, pagal velionės valią globojant tą palikimo dalį, kreipėsi į Lietuvių rašytojų draugijos valdybą, prašydamas pagalbos. "Geriamam jos mirties metais rašytojui" atrasti buvo sudaryta komisija iš LR Draugijos pirminko ir šių rašytojų: Alfonso Nykos-Niliūno, Dr. Viktorijos Skrupskelytės, Dr. Rimvydo Šilbajorio ir Antano Vaičiulaičio. Toji komisija praėjusių metų gruodžio 7 d. visais balsais nutarė, kad Rudaitytės mirties metais geriausiu rašytoju laikytinas poetas Jonas Aistis, ir palikimas skirtinas visiems jo raštams išleisti! Lietuvių fondas sprendimą patvirtino, ir dabar turės prisiimti tų raštų suredagavimo bei išleidimo darbus. Pinigai Lietuvių fondo globoj auga procentais.

Mintys prie kapo

Tuo ir tektų užbaigti kalbą apie Konstancijos Rudaitytės gyvenimą bei mecenatystę. Bet įvyko taip, kad po ketverių metų ke-liom dienom vėl teko sugrįžti į Phoenixo lietuvių bendruomenę tuo pačiu tikslu — vadovauti jų dvasiniam susitelkimui. Čia Konstancijos Rudaitytės atminimą atradau dar labai gyvą. Beveik visi ją maloniai prisiminė kalboje, ypač po baigmės pamaldų susirinkę bendroms vaišėms į ištaigą Antaninos Vertelytės-Yonng rezidenciją Paradiše Val-lėy vietovėje. Atrodė, kad tame saulėtame kaimo tarp Arizono kalnų kažko labai trūksta. Trūko gi Konstancijos Rudaitytės — kultūrinio reikalų dosniosios rėmėjos. Deja, tame pačiame slėny įėjai ne per toliausiai išsėjęsi Sv. Pranciškaus kapinėse.

Malonu buvo ją tenai aplankyti. Konstancija tarp dviejų didingų kalnų palaidota žaliuojančio lygumoje, prisodintoje plačių veduoklinių palmių. Aukšta palmė lingavo šakas ir prie kapo. Ant duobės — plokščias granitinis paminklas su išgravuotu kryželiu bei įrašu: "Konstancija Rudaitytė, 1902-1971". Aplink — tyla, toliau — didmiesčio užės-sys. Iš praivių mažai kas žinos, jog čia išsilaiki lietuvių, gyvenimo uždarbį atidavusi savo tautai šviesti.

Tai pirmas atvejis visoj mūsų literatūros eigoje, kad kas rašytojui skirtų penktadalį viso savo turto. Čia ženklas, jog toks žmogus pilnai suvokia grožinio rašymo vaidmenį. Iki šiol tokios dovanos literatūrai neturėjome. Konstancija Rudaitytė yra pirmoji. Atrodė, bene antroji buvo įėjai ir savo dosnumu Lietuvių fondui, skirdama jam pusę turto šalia Jono Krukonio, Lietuvių fondul užrašiusio visą šimtątūkstantinį savo turtą.

Tenka visa širdim linkėti, kad Konstancijos Rudaitytės ir Jono Krukonio pavyzdys paveiktų ir kitus. Turime daug jau gerai finansiskai įsistiprinusių tautiečių, kurie savo turtu galėtų prisiimti prie lietuvių prailginimo tremty ir net prie visos lietuvių tautos kultūrinės pažangos. Tegul jie dabar apsisvalgo, ir pamatys, jog, baigiant išmirti senajai kartai, mūsų religinės bei tautinės institucijos grįmsta į finansinę duobę. Jau dabar reikalingi pagarbos visi mūsų veiksniai, kurie palaiko tautos dvasinę gyvybę. Neįmanoma čia suminėti visų, bet negalima nutylėti Lietuvių fondo, Rašytojų draugijos, Enciklopedijos leidyklos, parapijų, vienuolių, laikraščių, kultūros žurnalų, ideologinių bei politinių organizacijų ir t. t. Pasirinkimas įvairus — reikia tik dosnios širdies, tvarkant turtą. Konstancija Rudaitytė yra palikusi mums gyvą pavyzdį, ir ji ramiai gali išstis tarp kalnų bei palmių Arizono žemėje.

Phoenix, Ariz. 1974. IV.2.



Raudonos, marnos, gelsvos, baltos
 Pražydo tulpės visos kartu. (K. Binkis)

Nuotrauka Vytauto Maželio

O ką pasakys kritikai? (4)

Lyg iš sudužusio laivo

BRONYS RAILA

Ai, ai! — kaip malonu, kai dar nors sykį pasiseka nustepti.

Ne tiek seniai vienas laikraštis dėjo įkalbintus ir griežtus pareiškimus, jog užsieny nėra jokios lietuvių literatūros kritikos. Suabejojęs pamėginau viešai įrodinėti, kad vis dėlto užsieny dar turim daugiau nei pusė milijonų kritikų. — ir per savo kvailumą, tegu ir nedrasiai, net save pretendavau įskaityti tarp jų. Tada laikraštis kita proga paskelbė naują pokalbį, kuriame anoji mano pretenzija save laikyti literatūros kritiku dar sykį buvo atmesta ir, sakykim, pagrįstai pasiepta. Girdi, vyras, nesišvaistyk priekaištais poetams, jeigu čia pat nepajėgi nurodyti, kaip jie turėtų parašyti dar genialesnius eilėraščius, negu dabar parašo. Maža to: buvo įrodyta, kad aš savo sapaliojimais net rimtai „Aidų“ redaktorių buvau įtikinęs ir jojo mintis klaidingon linkmen pasukęs.

Taip buvo dar neseniai. Dabar tas pats laikraštis, dėjes anuosius atsiliepimus, netikėtai pakviečia ir mane pasisakyti lietuvių literatūros klausimais, kaip kritiką. Kam tikėti? Nelengva susigaudyti dėl titulo. Ir, pagaliau, kas daryti?

Niekad neįtautęs per didelės pagarbos laipsniui, titulams ar diplomams, stengiuos ramintis, kad man ir literatūros kritiko titulas gal nėra „vėrktnai“ reikalingas. Nūgyvensim dramatiškai gražų amžių ir be jo. Man gi jau per tris, keturis dešimtmečius vis taip savotiškai klojosi. Kai rašydavau „iš politikos“, tai oponentai ne kartą prikišdavo, jog skelbiu „paikas nesamones, savo diletantiška literatūriniais vien tik demoralizuojau tautą. O kai imdavaus literatūros ar teatro kritikos temų ir ne pagal plauką paglostydavau genijų kūrybą, man dažnas voždavo atgal: šalin neįmanomus politikierius iš meno šventovės!

Beje, trumpindamas ir dėl ryškumo perštiprimu frazes. Bet taip maždaug būdavo ir, aišku, dar bus. Man nesisekdavo nei su literatūros, nei su politinės diktatūros ponija. Tad šį kartą norėčiau pasisakyti ne kaip literatūros kritikas, estas ar dailių padėbesių dvaselė, o labiau visuomeniškai, sociologiškai, gyvenimiškai. Literatūra man yra tik svarbus didesnės visumos — gyvenimo — elementas.

„Aidų“ kritikas su geru pagrindu pasirinko slapyvardį — Rauda. Yra dėl ko raudoti. Jau pats metas pravirkti. Laimė tik, kad įvairių literatūros šakų mokslai nėra laikomi tiksliais, ir čia labiau toleruojami nukrypimai bei matematinio tikslumo stoka. Ne visa tikslu ir „Aidų“ bei „Draugo“ kritikų išvadoje, jog, prilitant seniesiems rašytojams ir jų vieton stojus naujimi „mėgėjams“, mūsų grožinė proza užsienyje pernelyg nusigyneno. Tiesa, šedevrai negimsta po tris kas pusmetis. Bet, rodos, tapo pamiršta, kad su „egzodo kelionėmis“ užsienyje atsirado ir ilgainiui pilnai išsivystė ne vienas jaunesnis ar ir vyresnis amžiaus stiprokas prozininkas, pvz. M. Katiliškis, A. Škėma, K. Barėnas, A. Landsbergis, A. Barėnas, K. Almenas, E. Cinzas... Be abejo, ir dėl tų autorių kūrybos protarpiais

galima pasirašyti, bet aš per daug neraudočiau.

Daug kas yra blogai ir (nenu-siminkim!) bus blogiau. Gaila, kad paguodai šiuo atveju mes užsimirštam „semtis stiprybės iš praeties“ O praetis pamokanti, kas mokytiš nori. Nesu kruopščiai išstudijavęs išeivijos kultūrinės istorijos, bet, nuo vaikystės turėjęs progos skaityti Ameriko lietuvių išeivių spaudą, susidariau įspūdį, jog prieš 30, prieš 50 metų ir dar anksčiau išeivijos raštija nepasizymėjo intelektualiai brandžia, aukštųjų kultūrinės kūrybos standartų principams atstovaujanti, profesinio lygio literatūrinė kritika. Bet čia anuomet veik ir nebuvo ir tokios originalios kūrybos ryškiau pažymėtinų ir mūsų literatūroje išlikusių paminklų.

Įdomi ir brandi kritika negali atsirasti (ir veik prasmės neturi), kai jos objektui stinga vertingų, kūrybiškai realizuotų, magiškai pagauančių, pavyzdžių. Taip pat galimas dalykas, kad be protingos ir įkvepiančios kritikos literatūra lėčiau bręsta, ilgiau klydinėja, silpnėsi terandą dėmesį ir įvertinimą skaitytų samonėje. Rauda prgrištai rauda, kai ir jo sekundantas Plunksn (akotis), bet juk ir dabar nieko labai naujo, dar negirdėto neatsitiko. Po keliolikos laimingų riebių metų mes pradėjom įtikinamai (ir gana sparčiai žingsniai) grįžti į aną praetį — prie liesumo, į tai, kas anuomet ankstyboje išeivijoje buvo.

Per griežtai sakoma, kad užsienyje literatūros kritikos „nėra“, arba kad jos standartai pasibaisėtina krito grafomanijos antplūdėje. Su kai kuriomis išimtim — deja, tai beveik teisybė. Tik kam užmerkti akis, kad lygiai tuo pat metu pasibaisėtina krinta ir kitų kūrybinių bei visuomeninių veiklų standartai. Čia lyg iš sudužusio laivo jūroje skęstantys vieni kitus už kojų traukia dugnan. Ak, Maskvai ir Manišiui, be abejo, patiks tokia mano „niekinimai“, o „Naujie-nų“ bendradarbiai, kaip prieš porą metų, tauraus bei psichozinio patriotizmo ekstazėje mane vėl išvadins dalykuose nesusi-gaudančių ar veidmainiaujan-čių, okupantinių kvilingu. Bet negaliu tylėti, niekada visiškai netylėsiu, kol dar kvėpuoju. Jeigu nebesugalvojat naujo žodžio, tai aš ir toliau jiems dar „pavkslingausiu“.

Laikam, žmonėms ir jų dvasi-niam interesam krintant, stan-dartų kritimas, jeigu dar ne vi-siškas žlugimas, driekiasi ne tik mūsų grožinėje literatūroje, bet ir spaudoje, ir muzikoje, ir dai-lėje, ir „teatruose“ (išimtis tik Antras kaimas, kuris kyla) ir — nejaugi kas dar nemato! — ne mažiau organizacijų prasmė-se bei jų nesantakoje, ir tautos laisvinimo sampratoje, ir didin-gos Lietuvos praeties fantasti-koje legendose, šiandien pava-dintose „proistorės mokslais“, na, ir žmogiskų bei etiškų lietuvi-o santykių su kitais tautiečiais ma-nierose. Tad neišskirkim pavie-nio reikšnio iš eilės kitų, su juo organiškai susijusių, ir tik jį vie-ną tetirkim pro mikroskopą. Ne-surasim teisingos proporcijos, jei gyvenimo visumos nebeamatysim.

Reikėtų pavyzdžių, daugiau įrodymų? Jaučio oda būtų per maža juos surašyti, o be to — ir neįjau su konkretumais, nes tuoj sektų aliarmai ir aistringi ginčai, kurie man nusibodo. Bet bent vieną kitą heretišką bend-rybę turėčiau paminėti. Pavyz-džiui... Šiaip jau primadona ar dainininkas, kuriam dar neleng-vo be priekaišto skoningai inter-pretuoti liaudies dainelę, jau kie-tai spiriasi iškilų solistų titulo ir nenoriai belips scenon, jeigu ten teks dainuoti ką kita, o be to — būtinai didžiųjų operų arijos. O kiek šiandien naujų aktorių, kiek staiga ant palečių sudygsių dai-lininkų? Kas dabar nemokėtų ta-pyti? Net aš galėčiau išstatyti parodon apie dešimtį savo šedevrų, kuriuos vogtu laiku „nu-tapiu“, sykį dirbdamas indust-rinės spaustuves naktinėje pa-mainoje (daug buvo ten gerų da-žų ir prisnūdusi boso akis). Kodėl drašiai nerašyti nuogai agitacinio romano ar patriotinės dramos bet kokia tema, jeigu ne-sekmingas mėginimas išbėgti iš tėvynės dabar laikomas dar ne-regeto ir didžiulio heroizmo ak-tu, o rezistentinis požiūris gal ir nebūtinai nusižudymas ne tiek skaudi ir didinga individualinė žmogiška tragedija, kiek didvyrio atnašavimas ant tėvynės aukuro — ir nors savo skau-džiom išdavom politiškai tai greičiau netikslai tautiečių egzal-tacija anapus užduonos, čia in-terpretuojama it šventas įkvėpi-mo paskatas užsienio politikui, vis pristingančiam paveiksmų temų bei herojikos vaizdų (tik žinoma, anuo pavyzdžiū nese-kančiu)? Kas reikalingas meno kūrybos akto pažinimas ir jo realizavimo gilesnė samprata,



Teleforas Valius

Sauksmas (medžio raizynys)

jeigu ir politinėje tautos laisvini-mo sampratoje pagal retorikos tipą skraidom nuo vieno rūko ant kitos miglos?..

Nel jeigu kalbėti apie nuo-smūkių išglebimus, tai mūsų skleroziški prozininkai ir jų gra-fomaniški kritikai, nors ir dar-dėdami apačion, gal vis dar nė-ra pačioje žemiausioje pakopoje.

Kai išnyko aukštesni standar-tai ir susimaišė vertybių mastai, kai laimi diletantizmas ir žė-miausio bendravardiklio atstovų arogancija, tai pastebim, kad rimtesnįjį kritikai nebe kažin kaip reaguoja ir tilsta. Jei ne per daug apsirinku, tai kultūros ir aplamai mūsų bendruomeninio gyvenimo reikšinių vertintojai kartais jau atrodo, jog tokiom aplinkybėm nebeįberta, o kiti gal jaučia, kad ir nebeįberta saky-tis. Padėtis keblė, slėgianti, skausminga, visus demoralizuo-janti.

Žinoma, sekdami mūsų raštija ir įvairių prakalbų bei svarstybų atbalsius, dar matysim pavie-nias patetiskas pastangas kelti svarbias ir skaudžias problemas, kultūros reikšinius ar įvykius vertinti (t. y. kritikuoti) dalykiš-kai, aiškiai, reikliai, be patai-kavimų, be purkštavimo parfumu, be grimo su pasiūsiuolimo aplostymais ir žaidžiu aplaižy-mais. Tačiau koks jūžulumas, ko-kia isterija, demagogija ir nedo-ra tuoju šoksta atpenč tokius balsus užglusinti, o jų kėlejus nemirksint tautos priešais ar, kaip įprasta, okupanto padlai-žiais apšaukti.

Tad pamėginkim sutikti, kad šitaipos sklandžiai mažėja skai-čius norinčių ir galinčių rimčiau rašyti ar aiškintis, ir kad jų eiles retina ne vien mirtis. Mažėja skaičius ir spaudos leidinių, ku-riuos rašantieji pajęgtų laikyti tokiais, kur tiesus, atviras, nuošir-dus ar skaudžiau kritiškas žodis dar gali pasirodyti ir tuojau pat nebūti užpiltas didesnių patriotų, obskurantiškų „ekspertų“ ir ap-galėtinų paranojinių paplavom. Atstumia čia ne diskusijų baimė ar polemikų vengimas, bet vis labiau tirštėjanti liguista atmo-sfera, civilizuoto žmogaus ma-nierų ir erudicijos per ilgus ato-stogos, doros standartų degenera-cija. Ir galiausiai pridėsiu — at-sukti verčia ne tik diletantizmo jūžulumas, ne vien grafomanija ir protinė arteriosklerozė, bet ne-beretai ir tos visos šunaujos dia-retai.

Kalbėti apie menus, aiškintis romanų silpnības ar jų persona-žų gyvenimiškumą, tirti naujų eilėraščių skambumą ir jų min-ties logiką, diskutuoti apie protą ar absurda gyvenime ir teatre, ti-kėti, kad tuo teikiamas pozityvus įnašas tautos laisvėjimo kalvari-jose... Ne, ne — aš pradėdu liau-tis taip tikėti; mane šurpas nu-krečia; jaučiu, kaip gniūžtu po

Kertinė paraštė

metų nuo Čiurlionio gimimo, mes čia, išeivijoje, neparuoštume ir anglų kalba neišleistume rimtos ir puošnios Čiurlionio monografijos. (Tarp kita ko — tokios monografijos paruoša jau yra ei-goje).

Žodžiu, tai vis tokie užmojai ir darbai, kurių niekada pritrūkti negali ir nuo kurių sėkmingo atlikimo gera dalimi priklausys ir mūsų tautos ateitis moder-niajame pasaulyje. Tik, Dieve,

duok, kad visų mūsų intelektua-linis ir finansinis pajėgumas bū-tų skirtas labiau šiai šviesiai ir pozityviai kultūrinio klando sri-čiai, o ne bergždžiam drasky-muisi dėl valdžios, vos kelių hektarų bendruomeninės apy-linkės kuriant penkis dyarus ir septynis palivarkus, o po to vi-siems išeinant ubagais, kai tuo tarpu yra gera proga pasauliui rodytis dvasios turtingais.

k. brd.

PR 8-3229-4

DR. ANNA BALIUNAS

AKTŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS

2858 West 63rd Street

Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS

Akusėja ir moterų ligos Ginekologinė Chirurgija

6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446

8007 W. 83 Pl., Justice, IL 599-0500

Prima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepią, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS

INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA

Tel. — 656-0533

FOX VALLEY MEDICAL CENTER

860 Summit Street

Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2434 West 71st Street

Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė

DR. EDMUND E. CIARA

OPTOMETRISTAS

2709 West 51st Street

TEL. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: pirmadienį, ketv. 1-4 ir 7-9; antradienį, penktadienį, 10-4, šeštadienį, 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477, Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos

CRAWFORD MEDICAL BUILDING

6449 So. Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepią, skambinti: MI 3-0001.

Tel. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street

Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS

JOKIA VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street

Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį, penktadienį, 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštadienį, nuo 1 iki 4 val.

Val. kasdien nuo 10-12 ir 4-7. Trečadienį, šeštadienį, tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1443 So. 50th Avenue Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečadienį, šeštadienį, tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 West 63rd Street

Val. kasdien nuo 1-4 p. p. h. 5 iki 8 val. Trečadienį, šeštadienį, uždaryta

Visi telefonai 652-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečadienį, šeštadienį, tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį.

Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4159

Pasinaudokite Draugo "Classified" skyrium.

Mokslinis darbas yra kova už mūsų tautos ateitį

Pokalbis su prof. Rimvydu Šilbajoriu, Baltiškųjų studijų puoselėjimo draugijos pirmininku.

Bendru lietuvių, latvių ir estų mokslininkų išeivijoje rūpesčiu įkurtoji Baltiškųjų studijų puoselėjimo draugija (The Association for the Advancement of Baltic Studies — AABS) š. m. gegužės mėn. 16-19 d. The University of Illinois Chicago Circle Circle patalpose rengia jau ketvirtąjį savo suvažiavimą — konferenciją. Šiuo metu kaip tik draugijai pirmininkauja lietuvis — prof. Rimvydas Šilbajoris. Artėjančio suvažiavimo proga draugijos pirmininkui prof. Rimvydui Šilbajoriui čia pateikiame keletą klausimų.

— Koks nuolatinis yra The Association for the Advancement of Baltic Studies pirmininko darbas ir rūpestis ir kas dar prie jo prisideda artėjančios konferencijos proga?

— Nuolatinis pirmininko darbas daugiausiai susideda iš korespondencijos — gyvų ryšių palaikymo su draugijos nariais, ypač su valdyba; iš paraginimų, padarinių išnaudoti visas galimas progas mūsų trijų tautų reikalui, norint pastūmėti jį pirmyn mokslo ir kultūros srityse. Reikia užmegzti santykius su kitomis mokslinėmis organizacijomis, išnaudoti pasitaikančias progas gauti finansinę paramą, sekti Baltistikos studijų žurnalo darbus, apmąstyti prasmingiausias tolimesnio draugijos darbo gaires, ir panašiai. Prieš suvažiavimą visa šia veikla žymiai pagyvėja, ir čia dar tenka rūpintis suvažiavimo rengimo komisijos sąstatu, koordinuoti visų bendradarbių veiklą, padėti išspręsti pasitaikančias problemas, stebėti, kad visi paruošiamieji darbai vyktų sklandžiai.

— Ko tikėtis iš šiemetinio Baltiškųjų studijų draugijos suvažiavimo — konferencijos Illinojaus universitete, Chicagoje?

— Labiausiai tikimės sėkmingą aukšto lygio, idomių mokslinių paskaitų, kurias vėliau negėda būtų išleisti tam reikalui skirtomis knygomis, kaip tai jau buvo padaryta po Toronto konferencijos. Tai būtų svarbiausias įnašas į baltų tautų kultūros lobį. Tikimės, be to, malonaus bendradarbiavimo draugiškojo dialogo tarp visų trijų tautų mokslininkų, naujų asmeniško pažinčių užmezgimo, senųjų sutvirtinimo.



Prof. Rimvydas Šilbajoris

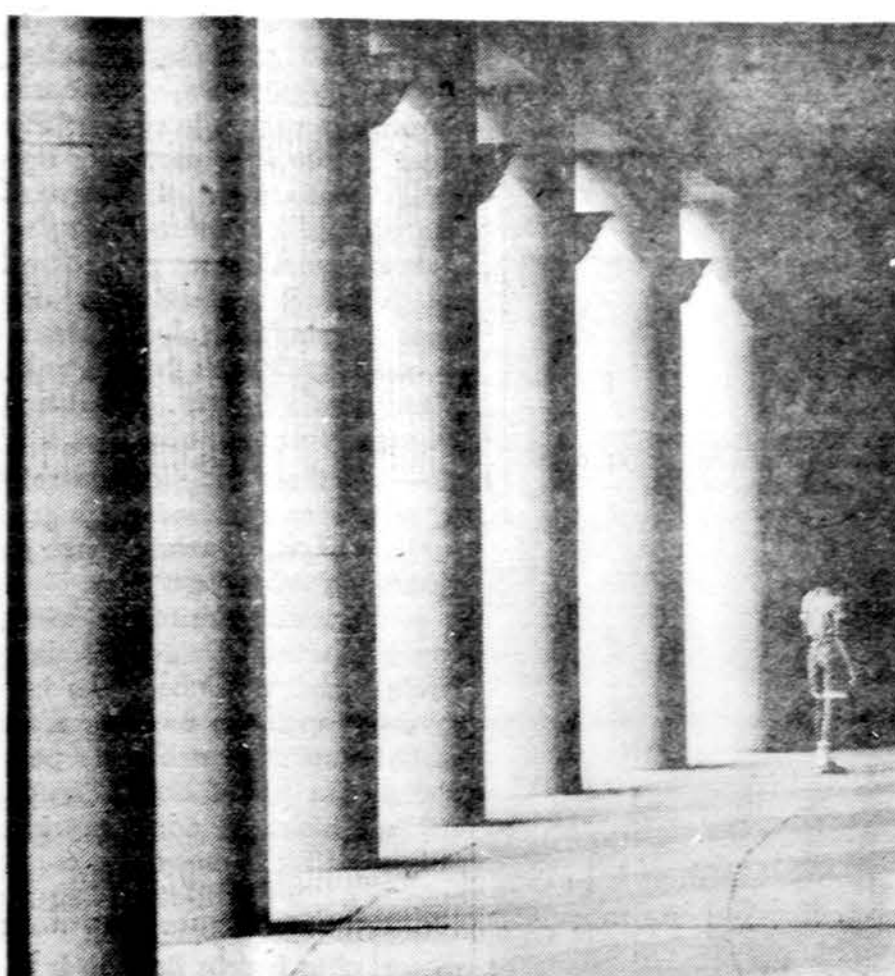
Šį kartą ypač tikimės reikalo sekmingo pristatymo Chicagoje lietuviams, latviams ir estams; tai reikštų, kiek įmanoma didesnio plačiosios mūsų tautų visuomenės užsilaikymo bendram baltų kultūros reikalui, užsian-

gažavimo, kuris remtųsi pasitikėjimu draugijos mokslininkų pajėgumu ir jų tikslu prasmingumu, žvelgiant iš ateities perspektyvos.

— Kiek žinome, esate literatūros mokslų profesorius Ohio valstybiniame universitete, Columbus mieste. Ką galėtumėte pasakyti apie baltų literatūrą studijose išeivijoje aplamai?

— Literatūros studijos išeivijoje ypač kenčia nuo to, kad iki šiol dar nebuvo įmanoma baltų literatūrą mokslą pakelti į profesionalinę plotmę ta prasme, kad iš tų literatūrų dėstymo, analizės, kritikos būtų galima nors keletai žmonių užsidirbti duoną Amerikos universitetuose. „Mėgėjiškai“ vykdomos baltų literatūrų studijos dažnai pasiekia tinkamai aukštą profesinį lygį, kada jos būna atliekamos mūsų akademiku, dirbančiu aukštojo mokyklose. Tačiau patys tie žmonės yra atsakingi ir už tinkamo lygio įnašus savo pačių tiesioginėse disciplinose: germanistikoj, slavistikoj, prancūzų bei anglų ar ispanų literatūrų studijose ir panašiai. Tai jiems kainuoja daug laiko ir pastangų. Malonu pastebėti, kad dauguma baltų akademiku sugeba tinkamai pasireikšti abiejuose savo darbų baruose. Būtu miela sąvoti apie tai, kad kada nors baltiečių visuomenė pajus gyvą reikimą sukaupti savo piniginius išteklius tam, kad įsteigtų ir išlaikytų Baltistikos studijų institutą kuriame nors svarbiame Amerikos universitete.

— Koks yra dėmesys baltistikos temoms šiandieniniame mokslo pasaulyje, ir kiek prie jo prisideda Jūsų vadovaujama Bal-



Kolonada

Nuotrauka Algimanto Kežio, S. J.

tistikų studijų puoselėjimo draugija?

— Plačiojo pasaulio mokslininkų tarpe sunkoka sukelti susidomėjimą Baltijos tautomis gal labiausiai dėl to, kad mes niekur „nepriklausom“. Mažosios skandinavių tautos įtampa į šiaurės Europos studijas; Rytų ir Vidurio Europos tautų bei kultūrų nagrinėjimas yra jau seniai nusistovėjusi mokslinė tradicija. Tuo tarpu gi Pabaltijaus arba laikomas Sovietų Sąjungos periferija arba ir visai „nebeegzistuoja“ kaip laisva ir savita kultūra. Baltų literatūros, dailės, muzikos ir pan. tradicijos nėra labai senos ir negali konkuruoti su kai kurių kitų mažų tautų, pvz. olandų arba austrų, pasiekimais. Šita padėtis labai apsunkina mūsų mokslininkų darbų pripažinimą — jautiesi tartum siūlytum visam pasauliui raktus ir lobyną, kurin mažai kas nori net pažvelgti.

Nežiūrint to, nuo baltistikų studijų draugijos įsteigimo 1968-tais metais, aiškiai jaučiasi bundantis plataus mokslineio pasaulio susidomėjimas mūsų tautų

kultūra. Pačioj draugijoj turime ir kitaučių narių iš viso laisvojo pasaulio, ypač iš šiaurės Amerikos žemyno, Vokietijos ir Švedijos. Mūsų žurnalas ir knygos yra dažnai palankiai recenzuojamos, į mūsų konferencijas dabar jau kreipiamas dėmesys; Modern Language Association jau turi įterpusi baltistiką į savo šiaurės-rytų konferencijų programą; mūsų draugijos nariai, įskaitant ir patį dr. Ivar Ivask, Books Abroad redaktorių, jau yra pasauliui pristatę nemažą baltiečių grožinės literatūros veikalų. Rytų Europos studijų specialistai jau neretai kviečia baltiečius skaityti paskaitas apie baltų tautų istoriją, politiką bei literatūrą savo suvažiavimuose. Universitetai pradeda supirkinėti baltiečių knygas, vienu kitu siek tiek padėtosios baltų kalbos ir net literatūra. Mūsų draugija kviečiamą prisidėti prie kitų mokslo draugijų veiklos. Ir reikia atsiminti, kad visa tai pasiekta, einant prieš kalną, pučiant prieš ignorancijos ir nedidmiesio „vėją“. Mūsų draugija stengiasi daryti, kas įmanoma,

Leonardas Žitkevičius

KAS TAS PONAS PARMAZONAS?

Tas parmazonas man Kawie pakišo koją,
Kai spąstus jam norėjau oš paspęst.
Dabar vidur New Yorko
Jisai mane šukuoja,
Vis braukdamas prieš plauką:
"You live in the past!"

"Ei, parmazone, tu chameleone!
Tu gi tautos nesugebėjai vest!"
Kai šitaip ji pakibinu,
Jis pasiverčia slibinu.
Tautos vardu kurtu jam kumščiu, it kardu!
Tik štai sūnus man į pašonę:
"Father, wake up!
You live in the past!"

GRACIJA IR LIBERACIJA

Kai moterų šauonioj liberacija
Idėją kilnią vykdyt ėmė,
Mergaitė mano tuoj prarado gracią,
O aš likau tik mėmė.

Nebėr nė seno donžuano,
Kurio lengvai neatsisakoma:
Amazonėja dulcinėja,
Pakeisdama net savo šakumą.

Bet kaipgi vargšėm lietuvaite!
Nebūti ūtėm, ytėm, aitėm?
Kaip nesutikti būti ienėm,
Jei nori likti karalienėm?

ir su plačiosios visuomenės pagalba dar daugiau nuveiktų, bet reikią pripažinti ir tai, kad baltų kultūrų garsinimas negali būti sėkmingesnis negu patys tų kultūrų pasiekimai.

— Kuo baltistikų studijų užmojams galėtų ypač patalkinti visų trijų Baltijos tautų bendruomenės išeivijoje? — Ankstyvesniuose atsakymuose jau užsiminta apie pinigines bei organizacines paramas, reikalingumą. Visų svarbiausia tačiau yra išsikvoti plačiosios visuomenės pasitikėjimą, dėmesį,

palankumą, pripažinimą. Ir tai turėtų įvykti pačiai visų trijų tautų visuomenei šiek tiek persiorientavus, supratus, kad mokslinis, aukšto profesinio lygio darbas pasaulinėje plotmėje gali tapti pačiu veikliausiu šio meto ginklu kovoje už mūsų tautų ateitį. Politinė-visuomeninė veikla dažnai daug padeda, tačiau lemiančią reikšmę ji gali įgyti tik pasaulio padėčiai iš esmės pasikeitus. Tuo tarpu gi mokslas ir kultūra gali ir šiandieninėje būklėje bujoti ir plėstis ir Baltijos tautų vardą išlaikyti pagarboj, jeigu tik rasime draugų ir pagelbininkų pačioj mūsų bendruomenėje.

Lyg iš sudužusio laivo

(Atkelta iš 2 psl.)

džiai vėlyti pirmalikus grūdus nuo pasturalų ir dirsių... Tai irgi labai gera kryptis, kuri mūsų politikos ir kultūros veiklų teisingą vertinimą dar palaikytų gyvą spaudoje per vieną ar porą sekančių dešimtmečių, bet negyvais paverstų tokią gausybę „menininkų“, „rašytojų“ ir „politikų“, kad, tur būt, nebe daug kas beliktų arenoje ir scenoje.

Būtų dar ir trečia, bet tik pusiau priemonė. Prieš keliolika metų, iniciatorių maloniai kvietas, nesutikau pasirašyti po tada populiariu nuomūnio pasmerkimo manifestu, kuris tarp kitko turėjo kilnią pretenziją apsaugoti mūsų spaudą nuo nevykusių rašinių. Šiandien, gyvenimo mokyta, kiek pakeičiau nuomonę: gal ir pasirašysčiau, jei kas vėl panašiai siūlytu...

Mat, yra juk taip, kad kiekvienai nepilnai sveikai visuomenei, taigi jos tarpe ir brangiųjų mūšikė, turi tam tikrą negausų, bet energingą ekscentrikų, idijotų ar kitaip trenktų aktyvistų elitą. Tai jų nepaneigiamą teisę būti ir pasaukimas reikštis. Taip yra, nepaisant ir tokio nepatogaus atvejo, kad gal aš ir tu tai grupelį priklausom ar bent daugeliui tokioms atrodome.

Taigi, aš anuomet maniau, kad mūsų išeiviosios spaudos nereikia per daug kaltinti, jeigu jai stinga geros kokybės raštų, o ma-

nifesto signatarai patys neįsipažinojo jų paruošti užtenkamai. Man niekad nesinorėjo mušti jau permušto, jau gulinčio, visai nusilpusio, paliegusio. Šiandien beggi tiksliau skirčiau dar vieną motyvą anojė prokuratūroje: neteisu kaltinti visą mūsų spaudą aplamai už didžiulio nuomūnio simptomus jos puslapiuose. Tikrai, tiesiogiai ir labiausiai atsakingi čia yra tik kai kurie redaktoriai ir kai kurie leidėjai. Tai jų pareiga ir pajėgumas apsaugoti spaudą nuo ekscentrikų, obskurantų, idijotų ar kitaip trenktų aktyvistų, tuo prisidedant apsaugoti ir visuomeninę sveikatą dr. J. Adomavičiaus ideologinių raštų prasme.

Ir kaip gaila — aš tuo netikiu. Mes, liaudies, redaktorių ir leidėjų nesuvaldysim. Nėra priemonių. Suvaldyti tik tokios spaudos boikotos. Bet tada, ko gero, nė vieno laikraščio greit nebeliktų.

O dėl rašytojų kūrybinės kokybės silpnėjimo, tai kažin ar pirmiausia kaltininko reikėtų ieškoti tarp iešmininkų — vadinasi, tikrai ne ten, kur reikia ir kur pats stambiausias blogis. Tiesa, apysakos gali būti šlamštas, romanai skleroziški, kritika — tik pseudokritika, diletantiška ar reklamiška. Bet kas tada, jeigu tiedu elementai ir jų sąveika pasitaisyti ir net labai pagerėtų?

Ar pats rašytojas turės daugiau pagrindo tikėti, kad rašyti verta,

kad prasminga, kad jo visuomenei to dar reikia, kad užtenkamai yra skaitytojų domėtis jo darbu? Be tokio tikėjimo, be jam egzistuoti pagrįstų duomenų nedėsnas rašytojas bausis toliau rašyti.

Vadovas vienos lietuviškos leidyklos, per porą dešimtmečių išleidusios daugybę įvairaus turinio knygų ir įgijusios stambų patyrimą, dar visai neseniai (1974, II.26) viename laiške man parašė: "Is viso, mūsų visuomenė lietuviškos knygos nebevertina. Skaitytojų skaičius nepaprastai mažėja. Per mūsų leidyklą privatistai (savo lešomis) knygas išleidę autoriai kartais jų net nebeatsima, nes neturi vilties parduoti. Išeivijos kultūrinis gyvenimas sparčiai žengia į dekadentišką laikotarpį..."

Kai užsieniuose šiandien dar yra mažiausiai keli tūkstančiai lietuviškai kalbančių ir pakankamai tuo požiūriu inteligentiškų žmonių, bet naujai išleidžiamos knygos tik labai retom išimtim išsiplatiną tūkstančio ar kiek didesniu tiražu, šiaip jau vargais negalais išperkama tik po keletą šimtų ar ir dar mažiau, — tai atsakymą į visus mūsų metafizinius klausimus galim laikyti aiškiu. Nebe žengiamo į dekadentišką laikotarpį, bet jau kaip reikiant ir toli įžengta. Užsienio lietuvių literatūrinės kūrybos ir jos kritikos kelionės pabaiga jau surasta.

Ar jūs kada girdejot apie aktorius, kuri metų metais ruošti spektakliui, tam skirti tūks-

tančius valandų repeticijom ir tūkstančius išlaidų kostiumams bei dekoracijom, išsinuomotų gražių menų — ir vaidintų pusvalandį salėje ar ir visai be žiūrovų? Ar tokių patvarių trupių nežinau. Tik dar kai kurie patraukę rašytojai ir kritikai taip tebebando ir saldžiom iliuzijom guodžiasi. Laimingesnieji ir geresnių draugų turėję gal tik nekrologuose sulauks iškalbaus įvertinimo už pasiaukojimą ir lituanistinį didvyriškumą. Ir tai bus labai gražas, ypač kad niekam nieko nebekaštuojantis atpildas.

Los Angeles, 1974.III.10

(Kitą šeštadienį literatūrinės kritikos klausimais atsilieps Pranas Visvydas)

Jaunimo centro choro aidams nuskambėjus

Šių metų balandžio mėn. 6 d. Jaunimo centro choras Chicagoje, vadovaujamas muz. Fausto Strolia, Jaunimo centro patalpose suruošė metinį koncertą. Programoje dalyvavo Jaunimo centro choras, Studentų vokalinis vienetas, Jaunimo centro studentų tautinių šokių grupė, "Zilvitis", kanklininkės, liaudies instrumentų pūtėjai, būgnininkas. Akompanavo Vida Kazlauskaitė, antroje dalyje pats dirigentas Faustas Strolia. Šokius palydėjo akordeonistas Petras Blekys.

Šiais metais choras padarė nemažą pažangą. Turint galvoje, kad repeticijos vyksta tik kartą savaitėje, padaryta nepaprastai

daug. Visi balsai susilygino į savotišką vienetą, akordų darna nepaprastai švari ir išlyginta. Merginoms reikėtų grąvesti vėjų, kad susirinktų daugiau borsų ir tenorų. Jei vyrų balsų būtų daugiau, choras pasiektų didesnio skambumo. Choras disciplinuotas, sugeba sekti dirigento mostus, ryškiai parodydamas susilpninimus ar sustiprinimus. Viso choro sąskambis labai jaunatviškai ir švelniai skamba. Studentų vokalinis vienetas vykusiai atliko savo dalį, laisvai perduodamas dainų rūšis, sukeldamas klausytojuose daug šypsnio. Raskant ansamblių parodė, kad gerai susipažinęs su savo instru-

mentais, išgavęs švelnų ir malonų ragelio garsą. Būtu labai pri-tike, kad E. Pakštaitės kanklininkės būtų paskambinusios bent keletą dainų vienos, o ir Balio Pakšto trejetukas būtų suteikęs daug naujumo ir įdomumo klausytojams. Šokėjai, vadovaujami Marijos Eivaitės, parodė savo miklumą, ritminį jautrumą ir gerą discipliną. Malonu buvo sekti jų gyvą judesį. Gal programa buvo per daug ilga. Nors pertraukos buvo trumpos, bet kiekvienas programos skyrius galėjo būti trumpesnis.

Choro vadovas muz. Faustas Strolia yra ddelė Dievo dovana chorui, nes jo prigimtis ir sugebėjimai jaunimą traukia traukia prie dainos. Kūriniai buvo parinkti nesudėtingi, skambūs, linksmos nuotaikos. Sveikintini ir choro dalyviai, kad nuosirdžiai lanko repeticijas ir atidžiai seka choro vedėjo pastangas. Taip toliau dirbant, garantuojama choro pažanga.

Juozas Zilevičius

GIELGUDUI 70 METŲ

Lietuvių kilmės aktorius Jonas Gielgudas, Londone atšventė savo 70 m. sukaktį. Jis tebedirba teatre ir dabar ruošiasi pastatymui Šekspyro veikalo "Audra", kur atliks Prospero vaidmenį. Čia jis yra gerai įgudęs, nes tą vaidmenį pradėjo atlikti prieš 25 m.



Jaunimo centro Chicagoje choras, šokėjai ir instrumentalistai su savo vadovais po sėkmingo koncerto balandžio 6 d. Nuotr. D. Vakarės

Girdėsime „Kornevilio varpus“

Pašnekesys su muziku Kaziu Steponavičium

Chicago lietuvių choras „Pirmyn“ šiemet švenčia savo 65 m. amžiaus sukaktį. Tai gan reta chorų gyvenime sukaktis. Šiai neeilinei sukakčiai paminėti jis 5 m. balandžio 27 ir 28 dienomis, Marijos aukšt. mok. salėje, stato žinomo prancūzų kompozitoriaus R. Planquette linksnų operetę „Kornevilio varpai“.

Nežiūrint, kad dirigentas Kazys Steponavičius, be savo tiesioginių pareigų, yra labai užimtas ir besiantinantis šios operetės pastatymu, jis mielai sutiko šia proga pasidalinti keliomis mintimis ir atsakyti į muziką mėgstančių visuomenę dominančius klausimus. Taigi, būtų įdomu žinoti:

— Kada „Pirmyn“ choras yra įsisteigęs ir nuo kada jūs jam vadovaujate?

— Kaip žinome, didesnė lietuvių išeivių banga pasiekė Amerikos krantus šio šimtmečio pradžioje, o ypač jų skaičius padidėjo per rusų-japonų karą 1904-1905 m. Gi daina visuomet buvo ir yra lietuvių mėgiama, nes dainoje lietuvis visada rado poilsį ir paguodą. Taigi tik kelerių metų laikotarpyje. Chicagoje ir apylinkėse susiorganizavo net apie 20 lietuvių chorų. „Pirmyn“ choras buvo įsteigtas prieš 65 metus — 1909 m. rugpjūčio mėn. Jo vadovavimą atėmė perėjau 1929 m. ir su juo dirbu iki šios dienos. Be to, 1928-1929 m. vadovavau „Birutės“ chorui, trejus metus mokiau „Dailės ratelio“ chorą Kenoshoje ir Waukegano lietuvių chorą. Taip pat man teko mokyti dar serbų ir kroatų chorų čia pat Chicagoje.

— Ar dabar jūsų vedamas choras ir veikia be pertraukos nuo tada, kai jūs perėmėte jo vadovavimą?

— Buvo pora pertraukų. Ant-rasis pasaulinis karas sutrukdė aplamai kultūrinę veiklą ir skaudžiai palietė „Pirmyn“ chorą, ypač jame dalyvavusius vyrus. Iš jų net šeši žuvo kare, jų tarpe ir tuometinis choro pirmininkas Jonas Rukštelis. 1959 m., chorui atšventus 50 metų sukaktį, jaučiau, kad atėjo laikas ir man šiek tiek pailsėti, todėl choras išsi-skirstė ilgesniui atostogų. Bet visi pajutome, kad mūsų visuomenė pasigedo „Pirmyn“ choro ir jo statomų operėčių. Buvusių chori-ristų ir pašalinių asmenų ragina-mas vėl ėmiausi darbo, ir 1970 m. „Pirmyn“ choras buvo atgai-vintas su labai pasisekusiu Jo-hanna Strauss'o operėties „Šikšno-sparnis“ pastatymu.

— Kuc „Pirmyn“ choras skiriasi nuo kitų, čia anksčiau veikusių lietuvių chorų?

— „Pirmyn“ choras, nuo pat įsisteigimo, nesitenkino vien liaudies dainų koncertais, bet ėmėsi statyti iš pradžių lengvesnio turinio, komiškas operetes, o vėliau ir operas. Tiesa, kiti cho-rai irgi statė operetes, bet tik re-karčiais, o „Pirmyn“ choras tai darė kasmet. Lietuvos neprikla-i-somybės laikais daug Amerikos lietuvių troško aplankyti savo tė-vų žemę, bet „Pirmyn“ choras buvo vienintelė kultūrinė orga-nizacija, kuri 1938 m. suplanavo ir įvykdė savo gastroles Lietuvoje. Bet gal daugiausia „Pirmyn“ choras skiriasi nuo kitų tuo, kad visi kiti chorai po 10, 20 ar tik kelerių metų išnyko. Tuo tarpu „Pirmyn“ choras, kaip matote, švenčia savo 65-tą gimtadienį ir net negalvoja išeiti į pensiją.

— Kokias operas ir operetes esate pastatę ir ką be jų dar tu-rėjote savo repertuare?

— „Pirmyn“ buvo pirmutinis lietuvių choras Amerikoje, pasta-tęs operą. Tai buvo „Carmen“, statyta du kartus Goodman ir 8th Street Chicago teatrose, vi-



Kazys Steponavičius, „Pirmyn“ choro ir „Kornevilio varpų“ pastatymo va-dovas bei dirigentas.

durmiestyje. 1940 m. mūsų žiū-rovų tarpe buvo ir prez. Antanas Smetona, kuris mus pagyrė, sa-kydamas, kad mūsų pastatymas buvo lygus Valstybinei operai Kaune. Kitos operos, kurias sta-tėme, buvo: „Cavalleria Rustica-na“, „Meilės elektras“ ir „Par-duotoji nuotaka“. Visas operetes sunku net prisiminti, nes jų pa-statėme daugiau kaip 30. Pami-nėsiu tik keletą: Šimkaus — „Ci-gonai“, Petrausko — „Kamin-krėtys“, „Birutė“ ir „Sienapiūtė“, Bertolio — „Abejotinas asmuo“, o tarptautinių kompozitorių: „Gražioji galatėja“, „Blinda“, „Laima“, „Kornevilio varpai“, Cukrinis kareivis“, „Meilės dai-na“, „Linksmoji našlė“, „Šikšno-sparnis“, „Čigonų baronas“, „Pa-vasario karalaitė“ ir kit. Kadangi choras nuo pat įsisteigimo rušė daug koncertų bei dalyvavo įvairiuose minėjimuose ir dainų šventėse, tai savo repertuare tu-rėjo daugelį lietuvių kompozito-rių ir šiaip liaudies dainų.

— Ar teko koncertuoti, be Chicago, dar ir kitose lietuvių kolonijose?

— Gana dažnai vykdavom su koncertais į Rockfordą, Wauke-ganą, Kenosha, St. Louis, Kiek rečiau į tolimesnius miestus, kaip į New Yorką, Clevelandą, Det-roitą ir Torontą. Operetes sta-tėme Detroite, Clevelande, o To-ronte vienu tarpu statėme opere-tes net 5 metus iš eilės.

— Kokias žymesnieji lietuvių so-listai yra dalyvavę jūsų chorė ir operų pastatymuose?

— Mūsų tikslas buvo duoti vrogą gabesniems šio choro na-iams pasireikšti ir kaip solis-ams. Jų buvo gana daug. Iš jų, urie dar tebedainuoja, yra Al-jirdas Brazis, Kristina Mileritė, Eleonora Zapolienė, Viktoras Jendzeris, Valentinas Liorentas, Albertas Snarskis, Juozas Lauru-

sonis, Praurimė Ragienė ir kt. Visiems „Pirmyn“ choras buvo jų pirmoji dainavimo mokykla.

— Kodėl šiemet pasirinkote operetę „Kornevilio varpai“?

— Šiais mūsų sukaktuviniiais metais norėjome pastatyti tokia operetę, kuri būtų ypač artima lietuvių širdžiai. Iš turimų lietu-vių kompozitorių operėčių tinkan-tos, deja, nebuvo. Visai naują lietuvišką operetę būtume statę nielu noru, bet tuo tarpu tokios dar neturime, o choras jai pa-uošti neturi ir lėšų. Kadangi „Kornevilio varpai“ buvo popu-liariausia operetė nepriklausomo-e Lietuvoje (Valstybinė opera ją tatė net 69 kartus) ir visuomet buvo mėgiama Amerikos lietuvių arpe, tai šią operetę ir pasirinko-mė. Nors veiksmas vyksta Prancūzijoje, bet panašus gyven-i-mo būdas ir papročiai, ir gal dai-linai kai kurios choro melodijos atitinka ir senovės Lietuvos kai-niečių bei bajorų gyvenimą.

— Kaip eina „Kornevilio var-pų“ choro, solistų ir kiti paruo-šiamieji darbai?

— Vokaliniai solistai ir choras jau visiškai pasiruošę. Dabar vyksta vadinamas „kljavimo“ darbas. Jungiame muziką, bale-tą, vaidybą ir kalbamasias parti-jas. Netrukus turėsime generali-nę repeticiją su orkestru, kuris susidės iš 23 Lyric operos orkest-ro narių. Tikimės, kad mūsų vi-suomenė išvys paruoštą, užbaig-tą ir žavingą šios operetės pa-statymą.

— Kas šioje operetėje dai-nuos pagrindines partijas?

— Solistai Algirdas Brazis, Eleonora Zapolienė ir Albertas snarskis, tai visiems gerai pažis-ami iš įvairių kitų mūsų opere-čių pastatymų. Šiemet vėl dai-nuos Viktoras Mielulis, kurį lie-tuvių visuomenė pirmą kartą iš-

girdo „Linksmojoje našlėje“ prieš dvejus metus. Malonu pa-žymėti, kad grįžo į mūsų solistų tarpą ir Valentinas Liorentas, kuris taip pat dalyvavo „Pir-myn“ choro 1949 metų šios ope-retės pastatyme. Džiaugiuosi, kad pirmą kartą mūsų solistų są-statan šiemet įeina gabi aktorė sol. Dalia Kučienienė, kuri dai-nuos pagrindinę rolę. Mažesnė-se rolėse girdėsime: Julijū Panką, Mary Banky, Astą Snarskiene, Laimą ir Birutę Naureckaites.

— Ar tiesa, kad šioje operetė-jie, kaip ir ankstesnėse, jūs pats ruošiate chorą, solistus ir net jos pastatymą režisuojate?

— Visuomet prisimenu vieną anglų patarlę, kad per daug virėjų sugadina sriubą („too ma-ny cooks spoil the broth“). Šiam darbui jaučiuosi neblogai pasi-uošęs. Esu baigęs šioje srityje aukštąjį mokslą, nors patyrimą laika geriausiu mokytoju, o jo man irgi netrūksta. Vien su „Pirmyn“ chorą jau dirbu 45 metus, plius įvairūs lietuvių ir ki-tataučių chorai ir dramos rate-liai. Asistentai, atliekant pagrindi-nį choro mokymo darbą ir pla-nuojant dekoracijas bei apšvieti-mą, gal ir palengvintų mano naš-tą, bet tuoj ir žymiai padidintų choro išlaidas. Klampinti choro skolosna visuomet vengiau ir vengsiu, tad ir priverstas pasi-imti sau visą operėčių paruošimo ir pastatymo darbą meninėje sri-tyje.

— Kaip vertinate lietuvišką visuomenę muzikinių požiūrių?

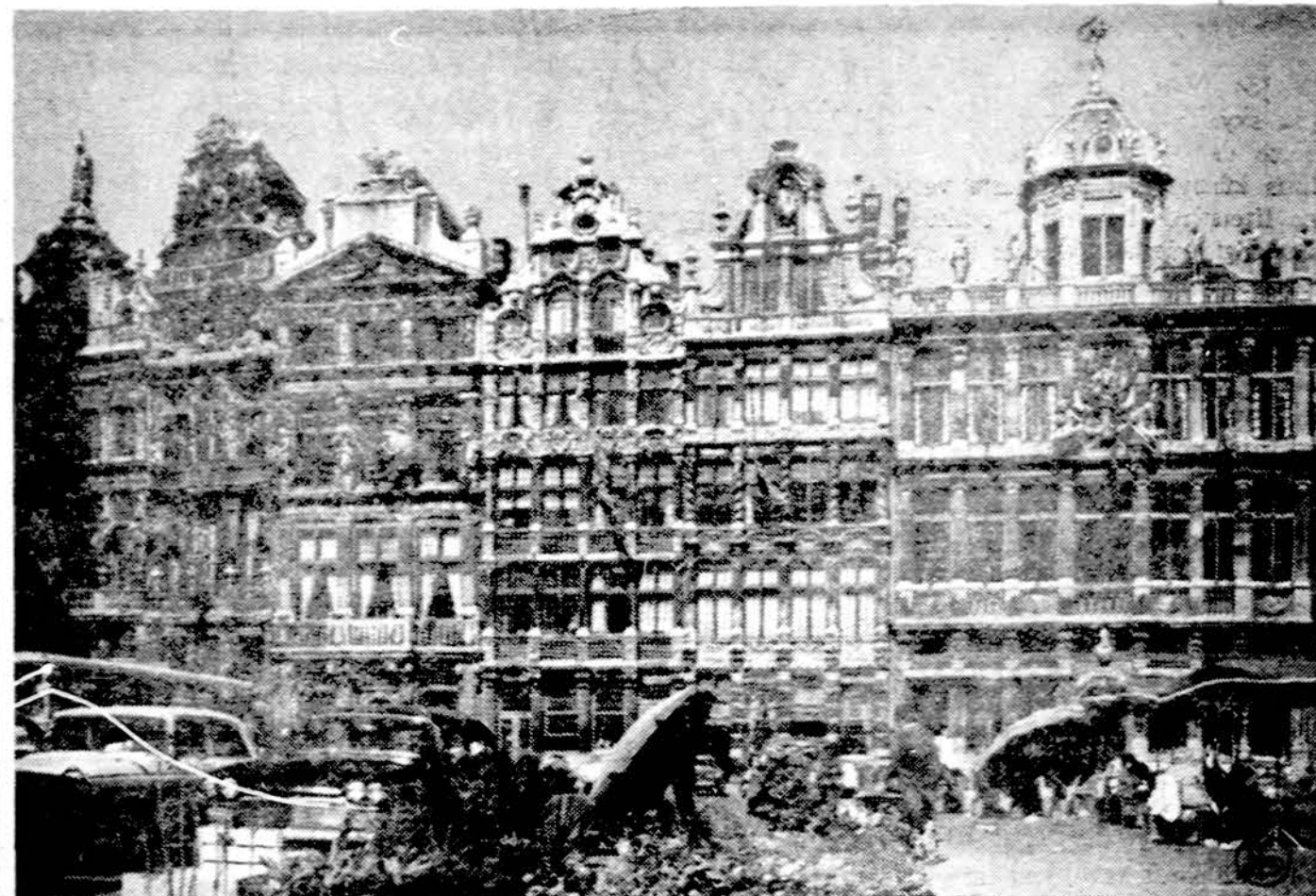
— Visi žinome, kad lietuviai yra muzikalus ir muziką mėgstą žmonės. Jie mėgsta tiek liau-dies, tiek klasikinę muziką. Iš a-vo asmeninio patyrimo žinu, kad lietuviai mėgsta operetes. Klausydami jų lengvos, žavingos muzikos ir humoristinio turinio, visi bent laikinai išsiblaškome, užmirštame kasdienines proble-mas ir rūpesčius, pailsime ir atsi-gaiviname.

— Ir dar vienas, gal ir nelabai kuklus klausimas:

— Kaip vertinate finansinį, statydami operetes, žinant, kad jų pastatymai daug kainuoja?

— Su finansais yra sunkoka, bet iki šiol dar sugebėjome išsi-versti be skolų, nes, kaip anks-čiau minėjau, be būtinio reikalo neišleidžiame nė vieno dolerio. Šiemet, kai viskas pabrango ir vi-sos išlaidos žymiai padidėjo, fi-nansinės problemos sukulia daugiau rūpesčių. Norime, kad kaip galima daugiau lietuvių ga-lėtų pamatyti mūsų spektaklius, todėl mūsų bilietų kainos žemesnės negu kitų pastatymų ir vi-siems, net studentams ir pensi-ninkams, prieinamos ir jau ket-virti metai kaip nepakeltos. Šie-met, jei ir visi bilietai abiems spektakliams bus išparduoti, nu-matom, jog neužteks lėšų visom išlaidom padengti. Bet tikimės, kad mūsų gerasirdžiai mėcenatai ir rėmėjai vėl ateis mums į pa-galbą, ir gal kaip nors suvesim galą su galu — baigę pasikal-bėjimą muzikas K. Steponavičius.

J. Jadu.



Belgijos sostinės Briuselio Didžioji aikštė

Laiškas iš Briuselio

Knygų gerbėjai ir šypsenos

EDUARDAS CINZAS

Kovo 16-24 dienomis „Euro-pos sostinėje“ įvyko 6-ji Tarptau-tinė knygų paroda. „Išsivaizduokite 2 km ilgio lentyną, kurioje 30 valstybių 1000 leidyklų išstatys 150.000 knygų“, skelbė skaitomas dienraštis.

Parodą surengė miesto centro daugiaaukštėje, kuriame susi-grūdę restoranai, vaistinės, kir-pyklos, kėlionių biurai, turisti-nių blizgučių parduotuvės, teat-ras, koncertų ir mokslo rabinų konferencijų salės. Sumokėję po 30 frankų, (apie 70 amerikietiškų centų) slenkantais laiptais pasikeliame į nebežinia kelintą aukštą ir patenkame į žmonijos rašto lobyną.

Pasigrožę knygomis — rete-nybėmis, stabtelėję prie visoms parodomis neišvengiamų „keliau-jančių dailininkų“ (bliudžinsai, moziškai šakotos barzdos, pa-šaipios šypsenėlės „laisvo, iš sie-los gelmių ir knyginės dekadencijos nesužaloto meno“ neper-prantantiems smalsuoliams) gu-ašiniui, o kai kur ir kasdieninių lūpų pieštuku išmargintų karto-nų, susirandame sovietinės kny-gos skyrių.

Iš pirmo žvilgsnio nusprendžiame, kad šiais metais jis lyg ir kuklesnis. Gal daugumas kny-gų jau buvo išparduota, — atė-jome paskutinę parodos dieną, o gal todėl, kad skyrius užsiklen-

dęs kampe, suglaustas į ketur-kampį. Kiek knygų buvo išsta-tyta, taip ir nepavyko sužinoti, nes niekas neturėjo pilno sąrašo.

Atrodo, kad Sovietijoje knyga nėra vien tik pasiskaitymas, bet ir gražus namų bibliotekos pa-puošalas: daugumas knygų kie-tais, skoningais viršelais. Sklai-dant puslapius, įsitikini, kad po-pierius geras, darbas aiktas, be priekaištų. Kaip ir visada politi-nio-ideologinio turinio knygos atspilčia apie 1-3 lentynų. Nie-kas jų neličia, niekas nesužido-mi, o tačiau kiekvienas iš me-tais ideologinio fanatizmo šesė-

(Nukelta į 5 pusl.)

HOLD IT!

We have a savings plan for your financial future ... and you'll like saving with us. Ask your friends and neighbors about St. Anthony Savings!

Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield	CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage
7.627	7.618	7.772	4 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$10,000.00	7 1/4%
7.354	7.346	7.718	4 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$5,000.00	7%
7.083	6.992	6.863	2 1/2 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$5,000.00	6 1/4%
6.812	6.644	6.408	2 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$5,000.00	6%
6.541	6.387	6.353	1 year CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$5,000.00	6%
5.396			PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	\$ 100.00	5 1/4%
5.124			OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	\$ 10.00	5%

PAS MUS NE VISI DARBININKAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVYENAM SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBėti LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

MEMBER F.S.L.I.C. WASHINGTON, D.C.

1447 South 49th Court Cicero 60650
Telephone 656-6330 and 242-4395
JOSEPH F. GRIBASKAS, Vėdėjas

Of en Mon. 9-8, Tues.-Thurs. Fri. 9-5. Sat. 9-1; Closed Wed. & Sun.



Artėjantio Robert Planquette „Kornevilio varpų“ spektaklio Chicagoje solistai su dirigentu ir meno vadovu. Iš kairės į dešinę: Valentinas Liorentas, Albertas Snarskis, Dalia Kučienienė, muz. K. Steponavičius, Eleonora Zapolienė, Algirdas Brazis ir Viktoras Mielulis.

Nuotr. Jeff Mankus

(Atkelta iš 4 pusl.)

Dešimtmetis be prof. Stp. Kolupailos

J. DAINAUSKAS

liu jos uždengia sovietinės knygos skyrių. Gausu mokslo-technikos darbų, vienas kitas filosofinis kūrinys, bet ryškiausia vaikų literatūros lentyna: puikūs, skoningi viršeliai, vykusios iliustracijos. Besklaidant įsitikini, kad vaiko pasaulis dar nesužalotas, nesužalotas taip mūsų madingu kriminalizmu, kad jame tebevyrauja moraliniai — pedagoginiai motyvai.

Nepavyko surasti nė vienos Sovietijos respublikų knygos gimta kalba, visos vertimai į prancūzų, anglų ir t. t., arba — rusiškų.

Julė ieško lentynose autorių su as, iš, us. Matau — atskuba šypsodamasi: kažką surado.

— Mykolas Sluckis! — skaito viršelyje. — Lietuvis?

— Taip, patvirtinu, — lietuvis. Kai viešėjau Chicagoje, viena graži ponija sakė, kad tai vienintelis nūdienės Lietuvos rašytojas, kurį galima vadinti „rašytoju profesionalu“.

Romanas kietis drobės viršeliais, kuriuose atmušta: Mykolas Sluckis „Mon havre de nul paix“. Nusiperkame, nes tai vienintelis Lietuvos rašytojo knyga. Praėjusiais metais suradome mūsų literatūros milžino Balio Sruogos „La forêt des dieux“ (Beje, Sluckio romano vertimo paskutiniame puslapyje prašoma, kad skaitytojas pasiųstų savo nuomonę ne rašytojui, kaip mūsų eiprasta, bet į... Maskvą.).

Apvaikščioję prancūziškai kalbančių kraštų lentynas, žvilgtelėję viener kitur, ateiname prie Kanados skyriaus. Kanadietiški stiprus, malonaus veido ir belgiško alaus įkaitintų žvilgsnių vaikas krapšto ruda garbanėlė papuoštą galvą. (Tik vėliau, kai sugrįžime į namus, susivokiame, kad jis panašus į Chicagoje pažintą aktorį Barauską.).

— Alan Stankė? — perklausia. — Taip, taip, jo knygos čia kažkur...

Peržiūrėjus lentynas, pasiklausia gražios moterėlės tokiomis siauromis kelnėmis, kad baisu, jog nesutrukintų besilankstant, bet mielojo Stankė kaip nę taip nę.

— Pasiteiraukite pas prancūzus, — pataria.

Literatūros dievačių skyriuje prancūziška netvarka, skubėjimas, lakstymas, nieko nenuveikiant.

— Kreipkitės pas kanadiečius, — nurodo pagiringo ministro veidu seniokas. — Pas mus jau išparduota.

Grįžtame prie kvepo lapo lentynų. „Hachette“ leidykloje nėra, sakome, išparduota. Vėl siaurutės kelnės tūpčioja, karstosi lentynose, bet aš taip ir nesulaukiu, kada jos sutrukinės, kaip ir nesulaukiu Stankės knygu. O tas Alain Stankė taip vilioja. Juo labiau, kad anksčiau jis vadinosi Aloyzas Stankėvičius...

— Netrukus vyksime Paryžių, ten ir nusipirksi, — ramina Julė. Nuvargę parodos lankytojai sėdi kavinių terasose. Tokios ten terasos, bet vis tiek pagal belgiškus papročius: šalia knygų lentynų surikiuoti staliukai, keletas puodų su gėlėmis ir — baltais laivyno karininkų švarkais padavėjai. Išgėrę stiklą alaus, slenkame prie durų. Prieš savo knygų krūvelės sėdi autoriai. Vieni, apsupti gerbėjų, vos spėja pasirašinėti, kiti, kurie tebe laukia auksinio rytojaus, šypsosi taip gailiai, kad net graudu. Nusisūtiuri liūdniausiu veidu ir parpašau būsimą genijaus parašo. Tuo labiau, kad jo knygos viršelyje gražiausias pasaulio žvėriukas.

Kai sugrįžtu prie lūkuriojančios Julės, ana paima knygą, pavarto ir atsidūsta.

— „Kačių psichologija“, — skaito viršelyje. — Taip ir galvoju!

Veidai. Daugybė veidų... Vieni abejingi, kaip ir visų pasivaikščiot išėjusių miesčionių, kitose šviečia kažkas nekasdieniško, pakilaus, kaip ir visose šventėse.

1964 m. balandžio 9 d. South Bend, Ind., po sunkios ligos, mirė vienas žymiausių tikslųjų mokslų lietuvių mokslininkų — prof. dr. Steponas Kolupaila. Buvo gimęs 1892.IX.14 d. Latgalos žemėje. Baigęs 1915 m. Geodezijos instituto Maskvoje, buvo pakeltas rengtis profesūrai hidro-

technikos srityje. Nuo 1919 m. to paties Geodezijos instituto profesorius, 1918 m. jį paskelbė (rusų kalba) „Hidrometrija“, pirmutinį tos specialybės darbą Rusijoje. 1921 m. parvažiavęs į Lietuvą, dėstė Dotnuvos Žemės ūkio technikumė, Kauno Aukštesniojoje technikos mokykloje. Nuo 1922 m. Lietuvos Universiteto privatdocentas, 1923 m. docentas, 1926 m. e. o profesorius, 1940 m. VDU ord. profesorius, Statybos fakulteto dekanas, Lietuvos mokslų akademijos narys. 1923-30 m. Hidrometrinio biuro vedėjas. 1935-40 m. Lietuvos Energetikos komiteto vandens jėgų skyriaus vedėjas. Kelių tarptautinių geodezijos ir hidrologijos kongresų dalyvis-pranešėjas. Dar nepriklausomos Lietuvos laikais, moksliniais tikslais, lankė Ispaniją, Italiją, JAV, Kanadą, Lenkiją, Maroką, Portugaliją, Rusiją. Lygiagrečiai buvo įvairių draugijų veikėjas: Lietuvos geograf. d-jos vicepirmininkas, Lietuvos matininkų ir kultūrininkų d-jos garbės narys, Lietuvos fotomėgėjų d-jos p-kas, Kalinių globos Soterijos draugijos vald. narys ir t. t. 1931-33 m. Kauno miesto tarybos narys.

1944 m. atsidūręs Vokietijoje, dėstė lietuvių gimnazijoje, hidro-metrijos kurse, aukštesnioje technikos kurse, UNRRA universitete, lygiagrečiai dirbdamas savo specialybėje, tobulino įvairius hidro-metrinio matavimo įrankius. Nuo 1947 m. JAV Notre Dame, Ind. universiteto profesorius, įrengė prie to universiteto hidraulinę laboratoriją, pirmąją tos rūšies JAV.

Tyrė Lietuvos vandenį, rado maksimaliniams debitams skaičiuoti formulę, pasiūlė žiemos vandenį (padengto ledu) debitams skaičiuoti metodą, JAV vad. „Lithuanian method“. Lietuvoje, parengdamas vis naujus reikiamus specialistus, žodžiu ir raštu, kovojo dėl kiek galima platesnio Lietuvos elektrifikavimo, pirmuoliausia, tam tikslui panaudojant Lietuvos vandenų energiją, neretai tam reikalingus apskaičiavimus pradėdamas nuo „A“, nes, svetimiems valdant Lietuvos žemes, tokių duomenų niekas nerinko.

Redagavo žurnalą Technika 1925-28 m., Lietuvos Universiteto penkerių metų apyskaitą 1927, Dotnuvos Almanachą 1937 m., dienraštį XX-ji Amžių 1940 metais. Paskelbė daugybę specialybinių ir visuomeninių-publicistinių straipsnių, rašydamas daugiau kaip trisdešimtyje lietuvių žurnalu bei laikraščiuose ir daugybėje specialybinių žurnalu svetimomis kalbomis įvairiuose kraštuose. Lietuviškosios Enciklopedijos bendradarbis, hidrologijos ir hidrografijos skyrių redaktorius nuo 1933 m. Taip pat šių skyrių redaktorius ir Lietuvių En-

cyklopedijoje iševijoje. Vandens pažinimo ir išnaudojimo mokslų temomis savo rašinius jį pateikė 35-se LE tomuose, priedui dalykiškai aptardamas mūsų spaudoje kiekvieną naują tos enciklopedijos tomą. LE rašė iki pat mirtino susirgimo.

Vien JAV jo paskelbtieji darbai specialistų laikomi didelės vertės. O jų nemažai: Recent Developments in Current-meter design 1949, Universal Diagram Gives Critical Depth in Trapezoidal Channels 1950, Nomogram Solves Parabolic Empirical Equations 1954, Manual for Fluid Mechanics 1957 ir t. t. 1961 m. Notre Dame univ. išleido jo 975 psl. veikalą Bibliography of Hydrometry, kuriame surinkta duomenys apie šios srities literatūrą nuo seniausių laikų. Tai pirmutinis toks veikalas toje srityje. Pastarąjį knygą prof. St. Kolupailas įrašė į savo dedikaciją skamba šitaip: Šis veikalas skiriamas tėvų žemei — Lietuvai (dedikacija įrašyta lietuviškai).

Lietuvoje prof. St. Kolupaila visą laiką nuoširdžiai bendradarbiavo su jaunimu, skatino jaunimą domėjimąsi mokslu, ragino kuo geriausiai pažinti savo kraštą, užtat propagavo turistines keliones po Lietuvą, o ypač josios vandenimis, pats daug kartų vadovaudamas studentų iškyloms baidarėmis, keliaujant vis naujomis upėmis, upokšniais, ežerais. Besirūpindamas lietuviško jaunimo veiklumo ugdymu, buvo įsijungęs į lietuvių skautų veiklą. 1937 m. buvo Vyr. skautų tarybos narys. Iševijoje ypačiai artimai bendradarbiavo su akademine skautija. Buvo studentų skautų Korpl Vytis (lygiai ir

technikų Plieno korporacijos) garbės narys.

Prof. St. Kolupailos studentai, draugai ir bendraminčiai sutarė paruošti ir išleisti jo gyvenimo ir darbų mokslinę apžvalgą. Inicijavęs ėmėsi Akademiniis skautų sąjūdis. Tą monografią (daugiau kaip 500 psl.) parengė Korpl Vytis filist. dr. inž. Jurg. Gimbutas, jį jau baigiama spausdinti, norint ASS 50 metų sukaktįje (1974.X.16 d.) ją pateikti lietuviškai visuomenei, ASS tos monografijos išleidimu nori pareikšti savo pagarbą tam dideliui mokslininkui, jo dešimties metų mirties sukaktį minint.

Prof. St. Kolupailos studentai, draugai ir bendraminčiai sutarė paruošti ir išleisti jo gyvenimo ir darbų mokslinę apžvalgą. Inicijavęs ėmėsi Akademiniis skautų sąjūdis. Tą monografią (daugiau kaip 500 psl.) parengė Korpl Vytis filist. dr. inž. Jurg. Gimbutas, jį jau baigiama spausdinti, norint ASS 50 metų sukaktįje (1974.X.16 d.) ją pateikti lietuviškai visuomenei, ASS tos monografijos išleidimu nori pareikšti savo pagarbą tam dideliui mokslininkui, jo dešimties metų mirties sukaktį minint.

Prof. St. Kolupailos studentai, draugai ir bendraminčiai sutarė paruošti ir išleisti jo gyvenimo ir darbų mokslinę apžvalgą. Inicijavęs ėmėsi Akademiniis skautų sąjūdis. Tą monografią (daugiau kaip 500 psl.) parengė Korpl Vytis filist. dr. inž. Jurg. Gimbutas, jį jau baigiama spausdinti, norint ASS 50 metų sukaktįje (1974.X.16 d.) ją pateikti lietuviškai visuomenei, ASS tos monografijos išleidimu nori pareikšti savo pagarbą tam dideliui mokslininkui, jo dešimties metų mirties sukaktį minint.

Pagrėbstai

KAS ANT KO STOVI?

Pagyvenę svetur, pasijutome lyg ir saugūs, ir jau būdavo gaila žiūrėti visokių naujokų, kurie šviežiai atvažiuoja iš kitur į tą patį kraštą, kuriame mes gyvename. Rodos, ims ir vėjas nupūs juos, tokius lyg iš niekur atėjusius. Štai, būdavo, sutiksime indą, ir valandų valandas teks jam įrodinėti, kad jis nėra toks eteriais, kuriam nė vėjo pūstelėjimo nereikia. Paskutinis ir, rodos, tvirtiausias argumentas: jūs gi turėjote vedas, Mahabharatą ir Ramajaną ir Rabindranatą Tagorę! O kas tai turėjo ir turi, negali būti niekas, vis tiek, ar svetimo krašto fabrike prievaždas tau turėtų nuolankus būti, ar tu jam.

Atsimenu, su danų studentais vieną kartą mus suartinio Andersenas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-

vi. Airis škart pats žinojo! Ar neuostabū?

Dažnam lietuviui, tur būt, ne drasu būtų pokalbyje priminti, ką šiuo ar tuo klausimu yra rašę Krėvė, Šatrijos Ragana, Zemaitė... Iš kur jis, vargšas, žinos, ir

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-

vi. Airis škart pats žinojo! Ar neuostabū?

Dažnam lietuviui, tur būt, ne drasu būtų pokalbyje priminti, ką šiuo ar tuo klausimu yra rašę Krėvė, Šatrijos Ragana, Zemaitė... Iš kur jis, vargšas, žinos, ir

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-

vi. Airis škart pats žinojo! Ar neuostabū?

Dažnam lietuviui, tur būt, ne drasu būtų pokalbyje priminti, ką šiuo ar tuo klausimu yra rašę Krėvė, Šatrijos Ragana, Zemaitė... Iš kur jis, vargšas, žinos, ir

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-



Prof. Steponas Kolupaila kartu su savo buvusiais studentais, vėliau moksliniais bendradarbiais, 1946 m. Kemptene, Vokietijoje. Dešinėje — inž. Kazys Krščiukaitis, kairėje — Juozas V. Danys-Daniliauskas, dabar gyvenęs Ottawoje, Kanadoje, kur eina atsakingas pareigas Kanados švyturių projektavimo vadovybėje. Jis taip pat yra vienas iš knygų apie Steponą Kolupailą autorių. (K. Daugėlos nuotrauka iš spausdinamos knygos „Steponas Kolupaila“)

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-

vi. Airis škart pats žinojo! Ar neuostabū?

Dažnam lietuviui, tur būt, ne drasu būtų pokalbyje priminti, ką šiuo ar tuo klausimu yra rašę Krėvė, Šatrijos Ragana, Zemaitė... Iš kur jis, vargšas, žinos, ir

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-

vi. Airis škart pats žinojo! Ar neuostabū?

Dažnam lietuviui, tur būt, ne drasu būtų pokalbyje priminti, ką šiuo ar tuo klausimu yra rašę Krėvė, Šatrijos Ragana, Zemaitė... Iš kur jis, vargšas, žinos, ir

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-

vi. Airis škart pats žinojo! Ar neuostabū?

Dažnam lietuviui, tur būt, ne drasu būtų pokalbyje priminti, ką šiuo ar tuo klausimu yra rašę Krėvė, Šatrijos Ragana, Zemaitė... Iš kur jis, vargšas, žinos, ir

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

Labiausiai mane sujaudino, kad tas airis pats man pasakė, ką Joyce rašo „Finnegan's Wake“. Ne aš jam turėjau priminti, bet jis pats yra skaitęs. Indams ir net danams mes turėjome įrodinėti, ant kokio didelio pagrindo jie sto-

vi. Airis škart pats žinojo! Ar neuostabū?

Dažnam lietuviui, tur būt, ne drasu būtų pokalbyje priminti, ką šiuo ar tuo klausimu yra rašę Krėvė, Šatrijos Ragana, Zemaitė... Iš kur jis, vargšas, žinos, ir

senas, ne Neksė, bet Kristianas. Pasirodo, ir jį buvo girdėję, kad toks gyveno ir kažką rašė...

lės“ Garšvos formalinė meilė tam veikalui).

primindamas jam lyg ir gėdą darytum, kad jis čia maždaug anal-fabetas. O airis, matote...

UŽMIRSTA PRAEITIS IR DOLERINIAI JOS PROCENTAI

Kas dabar beatsimena Maksimą Litvinovą, buvusį Sov. Sąjungos užsienio reikalų ministrą? Tur būt, maždaug kas. Po jo buvo Molotovas, o po to Gromyko. Litvinovas jau toli nuejo užmarštin. Užsienių laikraščiuose jis kartais dar prisimenamas, kai atsitinka kas nors jo vaikiaiui dr. Pavelui Litvinovui, 34 m. amžiaus fizikai, kuris nuo 1968 m. sėdi ištremtas Sibire ir dar metus sėdės už demonstraciją Maskvoje dėl invazijos Čekoslovakijon.

Dabar jau reikiiasi ar ausis suglaudę laikosi ano Litvinovo ne tik vaikiaičiai, bet ir provaikiaičiai. Tačiau, štai, prieš metus išsūripino teisę išvažiuoti ir Britanijoje apsigyveno ano garsaus Maksimo žmona Iva, dabar jau 81 m. amžiaus senutė, anglė, gimusi ir augusi Londono inteligentiškoje šeimoje, be kita ko, kelių knygų autorė.

Ji dabar apsigyveno Hove mieste netoli Brightono ir pati žino, kad praėjus jau užmaršta. Ryškiausias užmaršties įrodymas: spaudos pardavinėjimu besiverčianti krautuvėlė ant jai pristatomųjų laikraščių užrašo Kitvinok pavarde, ne dėl to, kad užsakytoja taip norėtų, bet taip ar panašiai buvo išgirsta, ir viskas. Litvinov ar Kitvinok, ar ne vis tiek!

Kai kur, žinoma, ta senukė dar tebėra garsi, tebevyvena savo praėjusios kapitalo procentais. Štai ji gauna iš savo vaikų ir vaikų vaikų, juos panaudoja novelėms, ir „The New Yorker“ jai už kiekvieną tokią novelę sumoka po 2.000 dolerių! Norėtume tikėti, kad tie doleriai mokami tik už tą kadaise garsią buvusią pavarde.

B. Kazimieraitis

SOLEMN NOVENA

to

ST. JUDE

“Patron of Hopeless or Difficult Cases”

April 27th thru May 5th, 1974

2:00 P.M. (3:00 P.M. Sunday)
5:30 P.M. (Omitted Sunday)
8:00 P.M.

Rev. Edmund Langton, C.S.S.R.
Novena Speaker

Rev. Patrick Shannon, C.M.F.
Novena Director

NATIONAL SHRINE OF ST. JUDE

CLARETIAN FATHERS

3200 East 91st Street, Chicago, Illinois

Illinois Central “South Chicago” train to 91st Street and walk a half block east. Or take U.S. 41 to 91st Street and turn west.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

KAINA — nuo \$751.00

IS BOSTONO IR NEW YORKO

Dar yra likusių vietų sekančiose grupėse:

RUGSEJO 4, SPALIO 2

ir

GRUODZIO 20

Šios grupės lankysis Leningrade, Vilniuje, Rygoje ir Helsinkyje.

Cikagos — \$112.00

Vykstantiems iš Detroito — \$ 74.00

Clevelando — \$78.00 daugiau

GRUPĖSE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS — NESIVELUOKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P.O. Box 116

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

TEL. (617) 267-8764

Savininkė: Aldona Adomoniene

(Air fares subject to changes)

ADD TO YOUR INCOME

There's no better time to save, than now.

Choose from six different savings programs with interest rates that have never been higher.

Each program is designed to earn more for your savings dollar.

Open a new account or add to an existing one. Either way, your money earns more at Standard Federal.

We've been helping people save for 65 years.

7½% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 8 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.96% on interest accumulated for 1 yr.	6¾% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.28% on interest accumulated for 1 yr.	5¾% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.02% on interest accumulated for 1 yr.
7% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.	6½% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.	5¼% YEARLY	PASSBOOK SAVINGS Interest Paid in the Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS

4192 Archer Avenue (at Sacramento) Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

Celebrating our 65th year
Assets over \$198,000,000.00
Reserves over \$18,000,000.00

Vakaras su V.K. Jonynu

Balandžio 7 d., sekmadienio vakare, jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, Čiurlionio galerijos direkcija suruošė pobūvį, kuriame dail. V. K. Jonynas su gausiai susirinkusiais menininkais ir meno mylėtojais pasidalino savo meno darbus skaidrėse. Kaip pats dailininkas savo įžanginėje kalboje sakė: "Kadangi toli gyvenau nuo Chicago, todėl noriu jums parodyti, ką aš veikiu New York'e". Atsigaubęs 300 skaidrių savo meno kūrinių, pats dailininkas jas mums rodė ir apie jas papasakojo. Pamatę šias 300 skaidrių, sužinojome, kad dail. Jonynas yra ne tik labai produktyvus ir šakotas menininkas, bet taip pat labai įdomus oratorius ir dar kartu humoristas. Savo darbus bei jų kūrimo sąlygas jis apibūdino daugiau iš linksmosios pusės, negu iš rimtosios.

Skaidrių rodymo vakarą dailininkas pradėjo savo paties portretu. Autoriaus žodžiais, visi menininkai save vis piešia labai gražiai, ir aš tą patį bandžiau padaryti. Su tokia labai nuostabią atvira pradžia dail. Jonynas tuoj pagavo savo žiūrovų dėmesį ir tarp jo ir auditorijos užsimezgė draugiškas bendravimas. Toliau sekė dar Europoje sukurti jo grafikos darbai. Matėme milžinišką, daug darbo valandų reikalaušį knygų iliustravimą, Donelaičio "Metus" ir Goethes "Verterio kančios". Čia dailininkas pasireiškia kaip realistas grafikas, su nepaprastai meistriškai apval-

doma medžio raizinių technika. Šešypyro "Hamleto" iliustravime jau medį pakeičia plunksna, pieštukas, ir vietoje techninių imantrų, matome laisvą liniją, kur kelios linijos jau sudaro nuotaiką, išsako turinį. Į "Mainzo apgulimo" iliustravimą, dailininkas jau įveda ir spalvą.

Dar Vokietijoje būdamas, dail. Jonynas padarė vokiečiams eilę pašto ženklų. O vėliau suprojektuoja pašto ženklus ir Vatikanui.

Kaip pats dailininkas sakė, nors Europoje nebuvo mokėsis vitražų gamybos technikos, čia Amerikoje, pastudijavęs šešis mėnesius, pradėjo dirbti šioje srityje. Savo studijoje dailininkas pats suprojektuoja vitražus, kurių matėme labai daug, nes jis yra išdekoravęs apie 300 bažnyčių Amerikoje. Savo vitražams jis naudoja ir sunkųjį skaldytą stiklą ir lengvąjį, spalvotą. Bažnyčias jis išpuošia ne tik vitražais, bet taip pat skulptūromis, reljefais, altoriais, žvakidėmis, krikštyklomis, monstrancijomis, tabernakuliais, šventojo vandens indais, net degančių lempučių padėklais ir klauptomis. Visi šie suminėti bažnyčių išpuošimai ir jų reikmenys yra suabstraktintai realistiniai. Visus mes juos atpažįstame kaip daiktus su savo paskirtimi, lengvus savo stiliumi, grakščius ir neperkrauti elegantiškus.

Vienas iš dail. Jonyno didžiausių darbų buvo New York'e įvykusioje parodoje Vatikano paviljono ir pačiame Vatikane Lietuvos kankinių koplyčios dekoravimas. Kaip pats dailininkas užsiminė, jog daug klūčių darė Vatikano koplyčios dekoravimo komisija. Jos nariai ilgai žiūrėję ir paruošus projektus, vis buvo nepatenkinti, sakdami, jog nori, kad derintųsi prie renesanso bazilikos stiliaus. Bet kai įtikinamo komisiją, kad mes Michelangelo nenukonkuruosime, mes tikrai norime prabilti sava kalba, parodyti savo sugebėjimus, tada jau davė savo sutikimą.

Be bažnyčių dekoravimo, dail. Jonynas nemaža dirbo ir architektūrinėje srityje, suprojektuodamas mauzoliejų, bažnyčių.

Jonynas, kaip modernistas, labiausiai pasireiškia paskutiniuose savo skulptūros darbuose. Viena iš tokių monumentalų skulptūrų matėme suprojektuotą vie-



Vytautas K. Jonynas
Nuotr. V. Maželis

nam Brooklyno universiteto kieme. Tai milžiniškas darbas susidedantis iš kelių tuščiavidurių keturkampių suldytų aluminio kubų.

Visi, kas tikėtai domisi menu bei jų kūrėjais, turėjo labai retą progą pamatyti vieno iš mūsų žymiausių menininkų darbus. Ypač buvo gera progą pamatyti bažnyčių religinius originalius išpuošimus, kurių mes, tur būt, niekada nebūtume galėję pamatyti, nes niekada mes tų bažnyčių neaplinkysime ir nepatirsime to reto grožio, žiūrėdami į bažnytnes puošmenas.

Pasibaigus skaidrių rodymui, gaila buvo, kad tos trys valandos taip greitai prabėgo, nes tokių meno švenčių retai patiriame. Pamačius tiek daug meno kūrinių, padarytų vieno žmogaus, sunku buvo įsivaizduoti, kad vienas žmogus tiek daug gali padaryti. Bet pats dailininkas Jonynas sakė: "Aš nebijau darbo, dirbu 17 val. į dieną".

Saulė Jautokaite

Nauji leidiniai

— AIDAI, 1974 m. vasario mėn. Nr. 2. Mėnesinis kultūros žurnalas Redaguoja dr. Juozas Giminis, 27 Juliette St., Boston, Mass., 02122. Leidžia lietuviai pranciškonai. Leidėjų atstovas žurnalo reikalams dr. Leonardas Andriejus, OFM. Administruoja Benvenutas Ramanas, OFM, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Žurnalo metinė prenumerata 10 dol.

Naujame numeryje dr. A. Gerutis rašo apie sovietinį federalizmą; kun. dr. V. Pavalkis atskleidžia daug įdomių ir mažai žinomų faktų rašinyje "Arkiyvas Mečislovas Reinys Vilniuje (1940-1947)"; Juozas Brazaitis Lietuvių katalikų mokslo akademijos 50 metų sukakties progą duoda straipsnį "Akademija tautos kryžkele". Alg. Landsbergis žvelgia į tautosakos ir dramos sąlytį Lietuvoje; tęsiamas ir baigiamas juoston įrašytas kone testamentinis pokalbis su prof. A. Saliu; įspūdių iš Okeanijos pluoštą pažeria Vytautas P. Zubas. Poezijos puslapis skirtas naujiems Vlado Slaito eilėraščiams.

Apžvalginėje žurnalo dalyje Vytautas Vaitiekūnas rašo apie pasaulinę politiką 1973 metais; J. B. Laučka kalba apie Baltijos valstybes Amerikos diplomato Charles E. Bohlen atsiminimuose; A. Malijauskas užsimena apie senųjų prūsų akmeninius paminklus. Naujų knygų skyriuje recenzuojama J. Kaslo "The USSR — German Aggression Against Lithuania" (S. A. Girnius) ir Antano Gustaičio "Saulės šermenys" (Titas Alga). Žurnalo viršelius puošia Vytauto Kasilio ir Adolfo Zubienės paveikslų nuotraukos.

— Julija Švabaitė - Gylinė, SEPTYNI SAULĖS PATEKEJIMAI. Eilėraščiai. Išleido "Ateitis". Literatūros serija Nr. 8. Viršelį ir vinjetę piešė Danguolė Stončiūtė. Spaudė M. Morkūno spaustuve Chicagoje. Leidinys kietais viršeliais, 80 psl., kaina 3,50 dol., gaunamas ir "Drauge". Šiame antrajame savo poezijos



Julijos Švabaitės-Gylinės naujos poezijos knygos viršelis, pieštas Danguolės Stončiūtės.

rinkinyje poetę randame dar labiau įsigilinusią į jos mėgiamas temas: šeimos, moters, tremties problemas ir jų aplinką. Žodis dar labiau atrinktas, pilnaviduriai įvaizdžiai ir turinio dramatinės liūtvės tiesioginiam išsiskyryje daugelyje vietų virsta įtaigia lyrika.

J. Švabaitės toliau besivystančio poetinio kelių naujiems šiam rinkinyje yra kaip tik tos namų apyvokos, tiesiog virtuvinės temos, kurias ji įstengia kilstelėti į poetinės frazės lygį. Geru juo to pavyzdžiu čia gali būti ir "Vijoklis":

Aš pasodinsiu vijoklį po virtuvės laikrodžio kojom, teauga, teviuoja, puodam šnypščiant ir grojant.

Be šviesos ir be saulės liūdnas auga mano vijoklis, apglėbęs švytuoklės kaklą, surišęs laikrodžio kojas.

Sustabdyk, sustabdyk minutę, valandą, naktį, dieną! Meldžiasi mano šventieji į gerą virtuvės Dieva...

MONA LISA JAPONIJON

Leonardo da Vinci kūrinyje Mona Lisa nuo bal. 19 iki birž. 10 d. bus išstatytas parodoje Tokijo mieste, Japonijoje. Louvro muziejus su Prancūzijos Kultūros ministerija sudarė ypatingo saugumo planą paveiklą gabenanti. Visam keliui buvo parinkta ginkluota sargyba. Tas paveikslas tai portretas florentietės Monos Lisos del Giocondo, apie kurią beveik nieko nežinoma. Paveikslas tapytas apie 1503 m.

1911 m. italas, pavarde Perugia, buvo pavogęs šį paveikslą, bet kai jis bandė jį parduoti, tuojau buvo areštuotas, ir paveikslas buvo grąžintas atgal į Louvrą.

Šį paveikslą Prancūzijos karalius Pranciškus I XVI šimt. pradžioje nupirko savo Fontainebleau rūmams. Nuo to laiko tik trečią kartą paveikslas išgabena mas iš Prancūzijos. Pirmą kartą buvo minėtos vagystės metu, antrą kartą 1962 m. laivu buvo atvežtas parodon į JAV. Tada buvo panaudota 352 svarai įpa-

kavimų. Dabar buvo įpanaudotas tas pats įpakavimas, gabenant į Japoniją, tik dar pagaminta plieno dėžė, kad nepaveiktų oro spaudimo atmainos, vežant lėktuvu.

KONCERTINĖS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES
DARO PAGAL UZSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KYVINAS RUNIMAS
1914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers



Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines and Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111



A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGINYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St.,
Tel. R.Epublic 7-1941



CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street
Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7% Mokamas už 4 m. sertifikatus. Minimum \$5,000
6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000
5 1/4% Mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIOUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždarėta 9 v. r. iki 9 v. v.
VALANDOS: PIRMAD. IR KETVIRTAD.



STANLEY JR. SAYS:

1974 Plymouth, Duster ONLY \$2511



LeBaron 2-Door Hardtop
Save up to \$1,500.00 on new 1973's

BALZEKAS
CHRYSLER PLYMOUTH VALIANT IMPERIAL

4030 So. Archer GOODYEAR TIRES Tel. VI 7-1515

Buy in Brighton Park—You Don't Have To Drive Miles For Service

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1974 METAIS

Gautos 4 papildomos grupės. Skubėkite registruotis.

American Travel Service Biuras šiais metais yra suorganizavęs 10 grupinių kelionių į Lietuvą. Tai yra kelionių biuras, kuris pirmasis pradėjo organizuoti šias ekskursijas ir turi didelį patyrimą šioje srityje. KIEKVIENA GRUPĖ LYDYS PATYRĘS KELIONIŲ PALYDOVAS.

VISOS GRUPĖS LIETUVOJE PRALEIS 5 DIENAS (1 dieną Kaune)

DATOS YRA SEKANCIOS:
BIRŽELIO MĖN. 11 D. — CHICAGO — UŽPILDYTA
BIRŽELIO MĖN. 17 D. — CHICAGO — NEW YORK — UŽPILDYTA
BIRŽELIO MĖN. 27 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų
LIEPOS MĖN. 8 D. — CHICAGO — NEW YORK — UŽPILDYTA
LIEPOS MĖN. 23 D. — CHICAGO — 15 dienų
LIEPOS MĖN. 31 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Romoje
RUGPILIO MĖN. 4 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinkii
RUGSEJO MĖN. 1 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — arba 20 dienų, sustoja Romoje
SPALIO MĖN. 2 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsinkii

KELIONIŲ KAINOS BUS PASKELBTOS ARTIMOJE ATEITYJE.

Taipgi mūsų biuras organizuoja keliones į Havajus — vieną š. m. rugpjūčio mėnesį, kitą vasario mėnesį 1975 m. Patariama registruotis dabar.

DEL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RASYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Norintiems atskviesti gimines iš Lietuvos sudarome reikalingus iškviemtus dokumentus. Taip pat teikiame informaciją kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, pardodame bilietus, parūpiname vizas.

JEI JŲS NORITE SIUNTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos



PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYKIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuojamas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvių, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with FODAROGITS, INC.

Priima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminiams. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar bet kuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8900
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-4320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-4304
Utica, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476

Kultūrinė kronika

ZYMUS AMERIKOS MUZIKAS VERTINĖ K. V. BANAIČIO OPERA "JURATĖ IR KASTYTIS"

Dr. Enrique Alberto Arias, Chicago konservatorijos dekanas, "Draugo" kultūrinio priedo redakcijai pasiekusiam laiške apie Chicagoje pastatytą ir plokštelėse išleistą K. V. Banaičio operą "Juratė ir Kastytis" rašo:

"Juratė ir Kastytis" (1955) buvo paskutinis lietuvių kompozitoriaus Kazimiero Banaičio didesnio masto kūrinys. Pagrįstai sena lietuvių legendą apie mirtingojo meilės jūros dievaitę ir to išdavojo jo pražūtis operoje pavaizduota būdinga vėlyvojo romantizmo muzikinė tekstūra, įjungiant tonalinių harmoninių stilių su daugeliu modelinių savybių (gal kiek Musorgskio manieroj). Opera yra turtingojo orkestro sandarų, kurio

dažnai pabrėžta mušamųjų instrumentų sekcija.

Vokalinei operos daliai yra gana tekanti pobūdžio, vengianti kampuotų parlandų (kalbančių) efektų, kuriuos galima rasti tarp kompozitoriaus rusiškų pirmatinių. Ypatybės svarbos turi didelės chorinės sekcijos, įtakoją kūrinio struktūrą ir kurioms kompozitorius suteikė tautišką charakterį.

Dėl didelio libretto ir daugelio choro šis veikalas labiausiai primena oratoriją negu operą ir yra artimas tokiems nacionaliniams kūriniams kaip Dvoržako "Russalka" ir Musorgskio "Chovanščina".

Banaičio kompozicija yra žavinga, sukelianti norą pažinti daugiau jo kūrinį. Veikalo stilius yra jautrus, turintis mintį vėlyvą kūrinio datą, tačiau techniški muzikiniai elementai apvaldyti taip tiesiogiai ir gražiai, kad klausytojas yra priverstas atkreipti į juos kuo didžiausia atidumu. Iš tikro, šis veikalas yra nemažas radinys ir, aš manau, kad jis vertas daugelio koncertinių atlikimų. Tai gal ir būtų idealus šios operos pristatymo būdas.

Kūrinio atlikimas bei užkurdavimas yra vienodai puikus. Aleksandras Kučiūnas žino savo amata ir sugeba išgauti iš atlikėjų geriausią, kas yra stebėtinai aukšto lygio.

Aš buvau itin paveiktas Stasio Baro Kastyčio rolės atlikimo. Jis ne tik gražiai dainuoja, bet ilgiau šilimos kaip tik ten, kur menkesnėse rankose gauti mažiau simpatingas charakteris.

Prie plokštelių pridėta ir iliustruotas sąsiuvinis su reikiama informacija ir libretto.

VYTAUTO O. VIRKAU DARBU PARODA ČIURLIONIO GALERIJOSJE, CHICAGOJE

Šioje galerijoje vakar buvo atidaryta žinomo viduriniojo mūšų dailininko kartos tapytojo Vytauto O. Virkau paroda. Paveikslai daro labai malonų įspūdį spalvinga konstruktyviaus abstrakto ir lengvai atpažįstamos realybės sinteze. Paroda galerijoje tęsis iki balandžio 28 d. Lankymo valandos šokiadieniais nuo 7-9 val. vak., šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 11 val. ryto iki 8 val. vak.

DANGUOLĖS RITOS STONCIUTĖS PARODA CHICAGOJE

Jaunos mūsų dailininkės darbų paroda Mundelein kolegijoje, 6339 N. Sheridan, Chicagoje, atidaryta balandžio 28 d. 2-5 val. po



Grafiko Romo Viesulo darbų parodoje, New Yorke. Iš kairės į dešinę: Ažuolienė, Alb. Elskus, Romas Viesulas, K. Zoromskis, V. K. Jonynas ir Montvila.

piet, D. R. Stonciūtė šiemet kaip tik baigia šią kolegiją. Paroda tęsiasi iki gegužės 12 d.

Jaunoji dailininkė lig šiol jau ne kartą su savo darbais dalyvavo eilėje bendrinių lietuvių dailininkų parodų, atkreipdama į save parodų jūrų komisijų ir parodų lankytojų dėmesį. Yra taigi nepiešusi viršelių lietuviškoms knygoms ir jas iliustravusi. Danguolė gyvai reikišiai ir lietuviškoj kultūrinėj bei visuomeninėj veikloj, daugiausia ateitininkuos.

NAUJA PICASSO SKULPTŪRA

Numatoma, kad vidury rugpjūčio nauja Picasso skulptūra bus pastatyta Chicagoje šiaurvakarių priemiesty Rolling Meadows. Skulptūra bus 30 pėdų aukščio, pavadinta "Besimaukiant". Ji bus pastatyta Gould prekybos centre. Skulptūra bus sukurta iš cemento, pagal Picasso kūrinį, esantį jo namuose Prancūzijoje. Ji stovės 30 milijonų dol. kainavusiam prekybos centre. Jos dekoracijai bus sukurta specialus tvėnkynys.

MUZ. A. KUČIŪNO SUKAKTIS

Pianistas, dirigentas Aleksandras Kučiūnas bal. 15 d. sulaukė 60 m. amžiaus. Gimęs 1914 m. bal. 15 d. Suvalkuose. Baigęs gimnaziją Marijampolėje, muzikos mokėsi konservatorijoje Kaune, studijas gilino Dresdene. Jau nuo 1933 m. Kauno valstybės teatre buvo repetitorius ir akompaniatorius, vėliau tapo operų dirigentu, ypač tuo pasireikšdamas Iseivijoje, Chicagoje, diriguodamas Lietuvių operai, simfoniniam orkestrui, būdamas Lyric operos dirigento asistentas, pakviestas dėstyti Cosmopolitan muzikos mokykloje, nuo 1966 m. — Washingtono univ., Wash.

TEMPLETONO PREMIJA 80,000 DOL.

Už nuopelnus religijos srityje Templetono premija, kuri yra savo svarbumu artima Nobelio premijai ir kurios dydis 80,000 dol., paskirta Prancūzijos vienuoliškai Taizė bendruomenei vadovaujančiam priorui broliui Roger už jo ekumeniškas pastangas. Premija buvo paskirta Londone.

PASIBAIGSIAS GYDYTOJŲ TRŪKUMAS

Amerikos medikų draugija skelbia, kad gydytojų trūkumas JAV-se pasibaigs 1980 m. 1971 metais JAV-se 100,000 gyventojų buvo 119 gydytojų. Dabar JAV-se yra 360,000 gydytojų, o 1980 m. bus 436,000.

PRIPAŽIŪSTA AUKLEJIMO PATARĖJŲ KLADAS

Dr. Benjamin Spock, autorius knygos "Baby and Child Care", rašydamas "Redbook" magazine, pripažino, kad už dabarties naujosios kartos žilumą kalti yra ir vaikų psichiatrijos, psichologijos specialistai mokyto-

jai, kurie įkalė tėvams į galvas saugotis griežtumo. Tėvai emė baimintis vaikus priversti laiku ateiti valgyti, užsidėti šlėntinius drabužius, susilaikyti nuo saldinių. Tėvų nuolaidumas tik ugdo vaikus būti nepaisančiais, reiklesniais, kol tėvai supyksta ir priverčia vaiką prisitaikyti. Kitais žodžiais tariant, sako dr. Spock, tėvų pasidavimas nepadedą išsisaugoti nemalonių, o tik juos daro neišvengiamais.

RAŠYTOJA APIE PREZIDENTĄ JEFFERSON IR MOTERIS

Šį mėnesį Norton spaustuvių išleis JAV prezidento Thomo Jeffersono biografiją, kurią parašė Fawn Brodie. Jau dabar kritikai vadina mūsų laikų viena charakteringiausių biografijų, "giliai išžvelgta, gražiai parašyta, rūpestingai sutvarkyta".

Jeffersono žmona mirė, kai jam buvo vos 39 m. Nors daugelis biografo manė, kad prezidentas paskendo dabar, tačiau šioji rašytoja atskleidžia ką kitą.

Biografė F. Brodie drąsiai sumini visą eilę moterų prez. Jeffersono gyvenime: našlę Martha Wayles Skelton, nelaimingai ištejęsiją už britų dailininko Maria Cosway ir kit.



Rašytojas Vladimir Nabokov (g. 1899), kuriam šiemet paskirta reikšmingoji amerikiečių literatūros premija The National Book Award. Rašytojas yra rusas emigrantas, rašęs rusiškai ir angliškai, šiuo metu gyvena Šveicarijoje. JAV Nabokovas atvyko 1940 m., nuo 1945 metų yra šio krašto pilietis. Savo laiku Nabokovas ypač pagarsėjo daug kalbų sukleusią knygą "Invokacija". J premijos įteikimo iškilmės rašytojas sakėsi negalintis atvykti, nes šiuo metu Šveicarijoje labai yra užsiėmus naujos knygos rašymu.

GYDYTOJŲ SUVAŽIAVIMAS

Amerikos medikų sąjunga AMA savo 123-čią metinį suvažiavimą šaukia Chicagoje birž. 22-27 d. Numatoma dalyvauti apie 9,000 gydytojų.

VAIKŲ CHORŲ KONGRESAS

Pirmas JAV vaikų chorų kongresas buvo sušauktas bal. 16-18 d. Washingtone, paminklinėj Nekalto Prasidėjimo šventovėj. Iš Chicago dalyvavo keturi vaikų chorai.

"Smulkmeniškai, skrupulingai, giliai išmanydamas", F. Brodie nupiešia vieną labiausiai atidengiančių portretų taip labai spindinčio, kerėjančio, šviesaus proto Amerikos prezidento, kuris padėjo daug skaudžių pastangų "nuslėpti savo tragišką, privatų gyvenimą, rašo amerikiečių spaudoje.

LIETUVOS KOKTEILIŲ PRASMATNYBĖS

Vilniaus leidykla "Mintis" 1973 metais skaitytojams pasiūlė net 30,000 egzempliorių tiražu naują knygą "Lietuvos kokteiliai". Gan storokas tomelis, kad ir laikraštiniame popieriuje atspausdintas, knygos pabaigoje turi apščiui jau kreidiniame popieriuje iliustracijų: kaip paruošti vaisių stalą, jo įvairiomis progomis dekoravimas, taurių gerimų rūšys ir panašiai.

Kokteilių receptai remiasi Lietuvoje užtiknamomis sudėtinėmis dalimis, dažniausiai alkoholinėmis, betgi yra pakankamai ir bealkoholinių kokteilių pagaminimo pamokymų. Iš amerikinių kokteilių yra vien "Martini" bei "Manhattan" receptai, nors ir jų sudėtinės dalys susidaro iš Lietuvoje užtiknamų gėrų.

Lietuviškų kokteilių pavadinimų gausą lydi ir jautriai "poeziškai" ar liaudies skoniui taikomos atsisveikinimo vilonės. Štai kai kurie jų, gali pakutenti ir užsieniuose gyvenančių tautiečių gomurius. Parinkti nacionalinio skonio kokteiliai vadinami: Tau, lietuvaite, Geltonsnapis, Rūta, Malonumas, Mano mylimoji, Rūgštelė, Sėjau rūtą, Pageltę lapai, Burbuliukas. Kitoniškam skoniui rekomenduojami Bim Bom ir Usočius.

Dažnai tų kokteilių sudėtytinka ir abstinenciams, kokteilių egzotikos smaguriautojams ir net dietininkams. Bet pakankamai receptų ir stipresnių poveikių entuziastams. (S. A.)

DAŽAU LANGUS BEI GARAZUS IS LAUKO
Nebrangiai
436-7041

GIFT INTERNATIONAL
VAZNELIŲ PREKYBA
Dovanos įvairioms progoms
2501 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Tel. (312) 471-1424

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIJOS
RADIO IR STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIJOS APARATAI.

SMEGENŲ OPERACIJA

Retą smegenų operaciją, kurios metu dalis gilumoje esančių smegenų buvo sunaikinta, atliko Northwestern universitete Chicagoje neurochirurgas dr. E. Siqueira. Buvo operuotas 15 m.

berniukas, atvežtas iš Panamos. Pirmą jis negalėjo kontroliuoti rankų ir kojų netvarkingų spazminių judesių. Ši operacija sustabdė tuos judesius kairėje rankoje ir kojoje. Dar bus padaryta operacija kitoj smegenų pusėj Lietuva kilo dėl smegenų sužalojimo.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

TRAVEL ADVISORS OF AMERICA

su lietuvių Loretta Kasiene ruošia ekskursijas į Lietuvą 1974 m. Visos grupės skrenda Skandinavian Airlines iš Chicago tiesiog į Kopenhagą.

1. — Gegužės	19 d., 19 dienų	— \$1,049.00
2. — Birželio	16 d., 16 dienų	— 995.00
3. — Birželio	30 d., 19 dienų	— 1,145.00
4. — Liepos	14 d., 16 dienų	— 1,049.00
5. — Liepos	28 d., 16 dienų	— 1,049.00
6. — Rugpjūčio	11 d., 19 dienų	— 1,195.00
7. — Rugšėjo	8 d., 16 dienų	— 985.00

Kreipkitės —

TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.

180 No. Michigan Ave., Room 328

Chicago, Ill. 60601

Tel. 346-0102

Loretta Kasiene ten rasite visą dieną šėdant; antrą ir ketv. nuo 5 iki 7 v. v. Taip pat namuose:

6953 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill. Tel. 776-0180

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYNS MODERNIOS KOPLYCIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIK & EVANS
8345 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYNS MODERNIOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MASINOMŲ VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —
TRYNS MODERNIOS KOPLYCIOS
2533 West 71st St. Telef. GRevenhill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09
AIKSTB AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS G. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1215
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
1354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-31

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO ILL. Tel. OLYmph 2-1003

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visame mūsų apylinkėse. Deklamuojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASS'N.
1040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILL. 60632
Phone 254-4470

5 1/4 %
All accounts compounded daily — Passbook Savings and more!

7 1/2 %
1 Year Savings Certificate Minimum \$5,000

WATCH REPAIRING
FREE CRYSTAL THIS WEEK
Jewelry repair. Bring your old jewelry to trade in.
ENGRAVING — 1 day service. Free estimates.
KOPEIKA JEWELERS
2443 W. 63rd Street, phone — GR 6-2701

Nijolė Jankutė Rochesteryje

Mielas Kazy,

Sėdžiu ant plačios metalinės pagalės ir trumpinu minutes, ieškodamas praskieby vandens paklodėje. Ji visiškai čia pat už didžiulio lango leidžiasi iš žemyn nusiūkusios pilkumos ir gurgia cementine dykuma kelti laukuose tebesauzduojančius pirmuosius pavasario žalmus pumpurus. Noriu galvoti, kad toks sriautas dabar jau tikrai juos pažadins ne tik laukuose, bet ir čia pat, ir žaluma nubers visus pašalius, kurių cementinė dykuma savo kieta bevide švara dar nespėjo užgožti, taigi... tik noriu galvoti apie pavasarį, bet mintis lenda galvon, kad jūs, čikagiečiai, Nijolės nemėgstat, nemylit, o gal net nekenčiat, jeigu ją pasitiktai čia atsiumint tuos debesis. Juk jie vakar buvo pas jus, tai kodėl negalėjote užlaikyti, užvairinti, paglėbesiuoti ten dar bent porą dienelių. Jums vis tiek, o aš turiu sėdėti ir skaityti minutes. Atskaitau penkiolika, pažūrū į lėktuvų atlekimo lentą, o ten atlekimas dar kartą pastumtas penkiolika minučių į lietaus pilkumą. Visi atleka ir išleka laiku tik laukiamasis erzinasi. Kinkydamas kumelė del visa ko pasitikrinau. Pasakė: "On time". Lietuviškai išvertus išeity: "Paskubek, slunki. Gražu buvo, kai viešniai reikės laukti..." Priminiau Katriutę, kad po valandos barščiai būtų ant stalo, ir nuskenčiau pažeme bėgančiuose debesyse, o dabar kas penkiolika minučių pranešė, kad toji greita valanda jau baigia tįsti į dvi, ir žinau, kad ją jau ima spausiti rūpestis, kas išeis iš to pakartotinai vis pasildomų barščių, ypač, kai jais reikės vairsinti viešnią, kurią neretas mudviejų tikra dukterimi laiko. Aną kartą ir R. Spalis iš Anglijos parašė, kad padėkočiau savo dukteriai Nijolėi už palankų jo knygos vertinimą. Ta pati pavardė žmonės nejučia vedagiminytė. O aš pats Nijolė Jankutė tepažinau Vokietijoje, Diepholze stovykloje. Kai perskaičiau Nno devynių ligi pirmos, tuoj prisiminiau ją pačią, tokią, kokia buvo Vokietijoje. Tokią pat, kaip Rimo Tulė, ir tokią pat kaip Tulė matė save veidrodyje. Aukštą, ploną, skubancią takais tarp apšutusius kareivinių ir vis su pundu knygų rankose. Tada nežinojau, kad ji labai daug skaito, kad beveik knygų alkoholiškė. Vėliau tebuvo sutikęs gal tik porą sykų. Paskutinį kartą matėmės Dainavoj jau prieš gerą pluoštą metų, ir kai nematoma ranka sustojo lentoje atidėliojus lėktuvų atlekimo metą, ėmiau rūpintis, ar ją bepažinsiu, ypač toje grūsty, nes laukiančių prie vartų susigrūdę kelis kartus daugiau, negu atlekiančių. Išleisdama pasitikti, Katriutė klausė, ar sustarėm, kaip vienas kitą pažinsim, bet aš tik numojau ranka. Aš nepažinsiu, tai ji mane pažins — pagalvojau.

Vandens paklodę nuo langu jau nudengė, bet debesų nuo žemės aukštyn nepakėlė. Iš už kampo išlindo lėktuvas, uodegos viršūnė dar vis į debesis pilkumą panėręs. Dairausi į jį, į besigrūdancią minią ir sumetu: juk nesunku buvo paklausti bent kaip bus apsiiręsi. Kai didelė krautuvė pasimetu su žmona, visada stengiuose atsiminti, kaip ji tą dieną buvo apsilikusi, ir su sarmata turu prisipažinti, kad labai dažnai ieškau ne tos spalvos. O čia net ir atsiminti neturiu ko. Kur tik spraudžiuos, visur vyrai tokie aukšti. Jeigu dar ir atsimintų, kaip atrodė prieš dešimmetį, per jų didumą manęs vis tiek nematys. Nebent išėitų paskutinė, kai jau visi bus išsiskirstę. Aš pats tai vis stengiuosi taip daryti, kai manęs laukia nepažįstami.

Išėjo nepaskutinė, bet pamatė, pažino ir nušvito šypsena. Tą šypseną pažinau ir aš, o joje ir tą pačią Jankutę. Tikrai tą pačią, kuri dar Diepholze klausė, kodėl iš Vėlnio balos ištraukė dvi kaukoles, jeigu tebuvo įvestas tik vienas žmogus. Tai tada buvo prasmukusi pačios

pasakojimo pradžios užuomina, kad vėlnias pro tą akį jau buvo nebe viena į pragarą įstraukęs, ir toji kaukolė tebuvo liaudies mito, pasakojime tikrai nepakankamai išrutulio, patvirtinimas. To paties ji vėliau paklausė viešai pačiam literatūros vakare. Nuostabu, kaip neatšakytas klausimas ilgai palieka gyvas. Tada, prieš gerą šimtmečio ketvirtį, buvau jai nepaslaugus: patariau to atsakymo paieškoti pačiai. Tik dabar sužinojau, kad ji ieškojo ir vis tiek nerado. Toji žinia nuteikė kiek neįtikėtai. Kodėl buvau toks piktas, kodėl neprisidau kur ant kareivinių laiptų ir nepadėjau rasti atsakymo tuoj pat? Tas neįtikėtumas visiškai nepaėjo net ir tada, kai sužinojau, jog ir ji pati nebuvo tokia paslaugi silpnėsiui. Ne dabar, ne, bet tada, kai vaidino visokius klasiškus, ir vienas berniukas labai, tiesiog nežmoniška, norėjo vaidinti kartą, o jos — jeigu padarysi tą, galėsi, jeigu dar tą — galėsi. Ir ko vargšelis nepridarė, net kirmėn ant duonos užsidėjęs sudorojo, bet vaidinti vis tiek nebuvo prileistas. (Tai moters širdies kietumas!).

Praeitą vasarą buvo nuvykę į Lietuvą, susitiko savo jaunystės draugus, susitiko ir tą berniuką, išaugusį į vyrus, išėjusį mokslus (nors netapusį aktorium) ir be jokio kartėlio, net su smagumu prisimenantį anas mažystės kančias. Tik, kad ir Nijolė aną mano "pasipūtimą" jau apdildė ir prisimena be kartėlio, nors man pačiam jis vis tiek lieka prisiminimu vieno iš tų atsitikimų, kurių neturėjo atsitikti.

Nijolė Jankutė ne tik moka įvalgius klausimus viešai klausyti, bet ir geba šnekėti su tokiais pat paprastais ir nuostabiai tiesiu atvirumu, kaip ir rašo. Nors sakosi, kad rašyti esą sunku. Rašo priedama ir vėl nutrūkdama. Nutrūkdama tokiose vietose, kur jaučia, kad trūksta tinkamo žodžio, tinkamo sakinio, pasakančio tiesiai ir paprastai, kas yra susikaupę viduje, bet pasakančio taip, kad ir skaitytojas prie to pasakymo sustotų ir savo viduje pajustų tą patį, ką jautė ji. Žinau, Kazy, kad Nijolė kartą ir šovė į galvą: kodėl neparašyti Vėnuolio, kad rašytų žmoniškai. Šovė — ir parašė. Laiške papasakojo, kaip jos vaidina, kaip vaidinant daug ką reikia keisti, ir kodėl rašytojas negalėtų parašyti be tragedijų, kodėl negalėtų viską užbaigti gerai ir gražiai. Gale laiško dar pridėjo, kad ir pati bandanti rašyti. Išsiuntė ir galvoja, ar gerai padarė, ar vertėjo, nes kur tau toks didelis rašytojas kreipsi į kažin kurio Lietuvos pakraščio vaiką ir dar tokį, kuris pasišaukia mokytį, kaip reikia rašyti. Bet Vėnuolis nenubraukė atgalia ranka ir tokiu vaiko į šalį. Jis atsakė ir dar la-

Bet kalbėjime Nijolėi žodžiai nerodo jokio užsispyrimo. Ji kalba taip, lyg pasakotų gerai išmokytą rašytą. Jokių mm..., a..., amm..., ooo..., umm... Paprastas žodis, sklandus sakinyse iš karto sumezga pasakotojų su klausytoju ir nepaleidžia nė akimirkai.

Nebe paslaptis, Kazimierai, kad būrelis mūsų čionykščių žmonių jau iš gana arti pažįsta gal daugiau savo rašytojų, negu bet kas nors kitur. Jiems ir su vienu rašytoju susitikimo forma pradeda įgauti kitokios prasmės. Jie vis labiau nori išgirsti, ką rašytojas pasakys, o ne ką rašytinį laiptų ir nepadėjau rasti atsakymo tuoj pat? Tas neįtikėtumas visiškai nepaėjo net ir tada, kai sužinojau, jog ir ji pati nebuvo tokia paslaugi silpnėsiui. Ne dabar, ne, bet tada, kai vaidino visokius klasiškus, ir vienas berniukas labai, tiesiog nežmoniška, norėjo vaidinti kartą, o jos — jeigu padarysi tą, galėsi, jeigu dar tą — galėsi. Ir ko vargšelis nepridarė, net kirmėn ant duonos užsidėjęs sudorojo, bet vaidinti vis tiek nebuvo prileistas. (Tai moters širdies kietumas!).

Praeitą vasarą buvo nuvykę į

Pasakoti ėmė iš pat mažumės. O tos jos mažystės dienos irgi visiškai skirtingos nuo kitų rašytojų. Jai neteko ganyti žasiukų, nei bandos. Nemėgino rašyti įsižiūrėjusi į kokį rašytoją. Nė vieno nelaikė savo idealu, bet skendėte skendėjo literatūroje. Ne tik skendė — ja ir gyveno. Subūrė apie save keletą mergaičių, skaitė ir, kas lipo prie širdies, toji vaidino. Vaidino ne vien pačios sau, bet ir publikai. Net už pažiūrėjimą ėmė po dešimt centų. Jeigu skaitinys ne visiškai atitiko jo norams, tuoj keltė. Ypač nemėgo, kad dauguma pasakojimų baigėsi liūdnei. Jų vaidinime Vėnuolio pasakodavo ištraukia iš Amerikos parykės jaunuoju ir tuoj išveža Amerikon. Sako, po ju "perkūrimo", vargu kuris autorius būtų pažinęs savo darbą. Daugiausia per ju runkas eges Vėnuolio, o su juo ir vėnuoliaus bino susitvarkyti: visi pasakojimai baigėsi taip liūdnei. Tada Nijolė kartą ir šovė į galvą: kodėl neparašyti Vėnuolio, kad rašytų žmoniškai. Šovė — ir parašė. Laiške papasakojo, kaip jos vaidina, kaip vaidinant daug ką reikia keisti, ir kodėl rašytojas negalėtų parašyti be tragedijų, kodėl negalėtų viską užbaigti gerai ir gražiai. Gale laiško dar pridėjo, kad ir pati bandanti rašyti. Išsiuntė ir galvoja, ar gerai padarė, ar vertėjo, nes kur tau toks didelis rašytojas kreipsi į kažin kurio Lietuvos pakraščio vaiką ir dar tokį, kuris pasišaukia mokytį, kaip reikia rašyti. Bet Vėnuolis nenubraukė atgalia ranka ir tokiu vaiko į šalį. Jis atsakė ir dar la-



Nijolė Jankutė šneka Rochesteryje

bai greitai. Laiške rūpestingai išaiškino, kodėl rašytojas negali užsispyrimo momentus, pačiai Nijolėi nepatė dabar tuoj pat sėsti rašyti. Ralū, bet skendėte skendėjo literatūroje. Ne tik skendė — ja ir gyveno. Subūrė apie save keletą mergaičių, skaitė ir, kas lipo prie širdies, toji vaidino. Vaidino ne vien pačios sau, bet ir publikai. Net už pažiūrėjimą ėmė po dešimt centų. Jeigu skaitinys ne visiškai atitiko jo norams, tuoj keltė. Ypač nemėgo, kad dauguma pasakojimų baigėsi liūdnei. Jų vaidinime Vėnuolio pasakodavo ištraukia iš Amerikos parykės jaunuoju ir tuoj išveža Amerikon. Sako, po ju "perkūrimo", vargu kuris autorius būtų pažinęs savo darbą. Daugiausia per ju runkas eges Vėnuolio, o su juo ir vėnuoliaus bino susitvarkyti: visi pasakojimai baigėsi taip liūdnei. Tada Nijolė kartą ir šovė į galvą: kodėl neparašyti Vėnuolio, kad rašytų žmoniškai. Šovė — ir parašė. Laiške papasakojo, kaip jos vaidina, kaip vaidinant daug ką reikia keisti, ir kodėl rašytojas negalėtų parašyti be tragedijų, kodėl negalėtų viską užbaigti gerai ir gražiai. Gale laiško dar pridėjo, kad ir pati bandanti rašyti. Išsiuntė ir galvoja, ar gerai padarė, ar vertėjo, nes kur tau toks didelis rašytojas kreipsi į kažin kurio Lietuvos pakraščio vaiką ir dar tokį, kuris pasišaukia mokytį, kaip reikia rašyti. Bet Vėnuolis nenubraukė atgalia ranka ir tokiu vaiko į šalį. Jis atsakė ir dar la-

Šiaip jau Nijolėi tie Pomeranijos laikai daug gero davė. Kad nepatrauktų kokio ruskelio akies, per dienas slapstėsi krūmuose. Jau buvo šiek tiek pramokusi vokiškai, o rusai vertė vokiškas knygas gatvėn, plėšė, net pasiūkėdami purvan trypė. Tokia jau laimėtojo psichologija, ypač to, kuris stovi šiek tiek arčiau į barbaro pusę. Nijolė prisivogdama rinko tas knygas, nešėsi į bibliotekoję, ir tas, kurias gaudavo pasiskolinti iš draugų ir pažįstamų, pagaliau, ir tas, kurios to amžiaus jaunuolei buvo draudžiamos. Paskum, kai bėgo iš Lietuvos, rusų armija peridėjo per juos kažin kur Pomeranijoje. Čia gyvenimas buvo liūdnas ir nesaugus. Savuosius rusai prievarta gaben o "namo". O lietuviai jiems irgi buvo "savieji". Reikėjo slėptis. Gerai, kad vokiečiai neišdavė ir laikė savaisiais. Ir vokiečiai nebuvo lengviau. Rusai dideliais gaudė kaip kurapkas, bet jas beslapstant, neretai buvo pasiekiamas bėdon patekusių žmonių išradungimo rekordas. Kartą būrį mergaitių užvertė šienai, o ant kupetos viršaus užsilipo mūsų Vydūnas. Niekur kitur mergaitių nebesurasdami, rusai supuolė prie šieno, pamatė ant kupetos sėdintį sulysusį, baltai pasišiaušusį plauką, žibančiom akim žmogų ir sustojo. Kažin kas dar pasakė, kad jis "krank". Ruseliai išsigančiod ir paibėgo. Nežinau, Kazy, ar Nijolė buvo toj kupetoj, nepaklausiau. Zadedėjau, bet pamatėu iš galvos.

Tik po poros metų, kai lenkai, trėmė visus vokiečius į vakarus, kartu su jais ir Nijolė su mama, tapusios "vokietėmis", atsirado vakaruose pas lietuvius. Ir kas sako, kad melas nemoko meluoti ir kad melu negalima būtų apskuti melo. Ar tas geras, tegu sprendžia moralistai, bet jeigu ne jis, vargu ar šandien turėtumėm Nijolę čia. Greičiausiai tik kaulų krūvelė kur nors po Sibiro samanomis.

Klausau, Kazy, jos pasakojimo ir negaliu atsisakyti keistos minties. Ji lenda kaip rudeninė musė prie kiekvieno neuždengto kūno plotelio ir skaudžiai gelia. Mintimi perbėgu viską, kas jos parašyta, džiaugiuosi jos talentu, bet esu baisiai nepatenkintas. Lygiai taip pat, kaip nepatenkintas kitais mūsų prozininkais. Jų tarpan įskaitau ir save patį. O taip, Kazy, savim esu gal dar labiau nepatenkintas, negu kitais ir Nijolė. Sustojau prie naujausios jos knygos Nuo devynių ligi pirmos. Nors mūsų praeitų metų kultūros apžvalgininkai nuskyrė ją į vaikų skaitinius, man ji yra viena iš pačių brandžiausių grūdų visam perykšiam derliuje. Ir vis dėlto... Vis dėlto skaitydamas norėjau, kad jos neprašytų per vieną vakarą, bet turėčiau darbo bent vienai savaitėi. Kad tas viskas būtų išsakyta ne keliolikus dešimčių, bet bent keletas, jeigu jau ne keliolikos, šimtų puslapių. Klausant ne tik gražaus, bet ir literatūriškai brandaus šnekelio, nenuvejama lindo ir lindo mintis, kad Nijolė jau yra labai subrendusi surasti (tarp pasakojimų sukaupę kitų rašytojų patyrimo ir aplinkui besikaupiančios gyvenimo realybės) platų, lygų,

Filmų įvairumai

Elegantiškas filmas — senoviškas romansas

STASE SEMENIENE

Paramount bendrovė trumpu laiku įsigijo vardą kaip viena pačių sėkmingiausių studijų Hollywoode su dviem stambiais filmais: Love Story ir The Godfather.

Dabar vėl didelių žingsnių žengta į pasiekimą: F. Scott Fitzgerald klasikinio romano THE GREAT GATSBY pavertimu naujo filmo versija. Anot Robert Evans, studijos pastatymo svarbiausiojo, Gatsby bus "labiausiai minimas filmas po 'GONE WITH THE WIND'".

Vargiai. Atrodo, kad nežmoniška milžiniška filmo reklama daugiau skaudina, nei gelbsti patį filmą. Paramount čia gali traukti publiką į teatrą dviem dalykais: ištvėrinę 1920 metų nostalgiją ir gila meile, kurią amerikiečiai jaučia Fitzgeraldui, tai romantiškai figūrai, amerikiečių romanų rašytojui, pasidavusiam alkoholio troškui ir mirusiam jaunam — 44 m. — 1940 m. Amerikiečiai tiek absurdiškai išreklamavo filmą "THE GREAT GATSBY", jau nusileidami iš anksto į tokias smulkmenas, kaip vyriškas baltas ar rausvas (ružavas) eilutes, kurias Gatsby nešiojo, baltus virinamuosius ir t. t. Dar gyva tebesanti Fitzgeraldo mylima vienintelė dukra "Scottie" dėl to nepatenkinta spaudoje išsireikšė: "Ar jau The Great Gatsby tepavirto... puodais ir keptuvėm".

"The Great Gatsby" filmas yra labai elegantiškas ir iš paviršiaus gražus filmas, bet mažai užgriebia rašytojo romano dvasias.

Fitzgerald proza yra tokia grakšti, taip elegantiškai valdoma, o išstame filme (2½ val.) tiek daug dėmesio, laiko ir energijos išleista išvirsinėjimams efektams, kad niekad neįsigauna į charakterių sielas. Kažkas išsireikšė, kad tiek pat laiko trunka perskaityti Fitzgeraldo meistrą romaną, kiek ir pamatyti filmą. Sakoma, kad Fitzgerald, sukurdamas Gatsby, iš dalies rašė apie save.

"Gatsby" yra filmas apie turtuolius, kurie abejingai sužlugdo trapias avajones ir užgauna širdis, kurias Fitzgerald savo raštuose pavertė tikra brangenybe. Žiūrovas sėdi ir stebi prieš akis slenkančius (kiek per lėtai) vaizdus ir turtinųjų buveines iš stiklo ir sidabro, aukso ir brangaus medžio bei marmuro, maudymosi baseinus ir fontanus, ir nesibaigiančias puotas sode ir rūmuose.

Kaip ir knygoje, filme yra pasakotojas Nick Carraway (Sam Wa-

terston), kuris pastebi romano herojus — savo pusseserę Daisy Buchanan (Mia Farrow) ir Jay Gatsby (Robert Redford). Jay įsimylėjo karo metu turtingą mergaitę Daisy, kuri ištekojo už dar turtingesnį, stambaus Tomo Buchanan. Jay sugrįžta su paslaptingai įsigytais turtais, nusiperka rūmus, prieša Daisy namus skersai Long Island Sound, kad atgaivintų pražuvusią meilę, vis dar jį persekiojančią.

"Gatsby" yra senoviškas filmas savo pasakojimu ir forma. Mia Farrow, blizganti deimantais ir perlais, gerai perdavė išpaikintos turtigos mergaitės tipą. Kai ji kalba apie mergaites, kad jos turi užaugti gražios ir kvailes, pajunti, jog jos sieloje yra įstrigusi ledinė raktis. O ji pati ne vieną kartą durs ta raktimi kitus iš skaismo ir pykčio visą gyvenimą, ką Fitzgerald pavadino "džiūliu nerūpestingumu" tų didelių turtuolių.

Kaip paprastai, Robert Redford kiek per švelnus (ypač šiai rolei). Gražus savo išvaizda (merginos ploja ir dūsa vienam jam ekrane pasirodžius), bet Gatsby galėtų turėti daugiau intensyvumo! Jam trūksta Fitzgeraldo knygoje duoto Gatsbiui žmogiško patėtiškumo ir netgi tragiškumo. Nors jis pagavo esminį to vyro dvasios meilumą. Kai Carraway (gerai suvaidinto Sam Waterston) išgria į pabaigoje, žiūrovas supranta kodėl.

Filme geriausia vaidyba pasižymi Bruce Dern — Tomo Buchanan rolėje. Jis yra kietas, vulgarus, netgi romantiškas savo pusiau samojingumu būdu, be skrupulių turtuolis, galis įsiveržti į varguolių šeimą ir išdruskyti židinį savo lengvareidiškumu. Pats Dern, kilęs iš Chicago turtuolių, savo vaidmenį gerai suprato. Jo tipas išėjo gyvas, pilnas natūralaus humoro ir grūmojimo.

Karen Black — Buchanan vargingos meilužės rolėje neparodė jį sykį stiprios vaidybos, kuria ši aktorė kitais kartais gerai pasireikšdavo.

Be išraiškos paliko Lois Chiles-Baker, turtuolės golfinkinės rolėje, o taipgi Scott Wilson — George Wilson, neturtingo apgauto savo žmonos vyro rolėje.

"The Great Gatsby". David Merrick pastatytas, Jay Clayton surežisuotas, parodo kaip amerikiečių didieji troškimai, meilė ir pinigai, maišosi ir linksminasi ir apšvina vienas kitą. Ne viskas, kas žiba, yra auksas. Vaikams su tėvų pritarimu.

brandų didelės beletristės kelia, tik reikia sugebėti, reikia turėti jėgų, gal net drąsos, eiti juo ir tik juo vieninteliu. Mes taip augom ir taip įpratome, gal biednų žmonių gyvenimas taip įpratino, — rašyti tik tuo laiku, kuris atlieka nuo visų kitų darbų. Nesvarbu kokį talentą kas turėtų, kokį pažinimą įsigytų, vis tiek prie viso to dar reikia pridėti daug darbo, laiko, daug kitų reikalių nustatymo į šalį. Prozininkui rašymas turi tapti svarbiausia jo gyvenimo dalimi, kuriai reikia išlygti tokių pat ipročių, bent nemenkesnių, kaip įsigyjant duoniniam darbu. Ar tokių ipročių turi Nijolė? Mintis lenda, kad ne. Ar sugėbės įsigyti? Turėtų. Tik jau pats laikas pradėti. Pats laikas. Ar pajęgs? Ar užleis jiems vietą senieji, įsiskniję ipročiai? Ar leis pati gyvenimo rutina?

Kai ginuos nuo tų įkyrių klausimų, ji pasakoją, kaip šis kraštas atsivėrė jos jaunom akim, pasakoją apie darbą ir visą aplinką, duodančią tiek daug medžiagos ir svarstyti ir rašyti. Daug didelių temų, kurioms sudoroti nėra laiko, ir temelių, kurios virsta trumpais pasakojimais ar novelėmis. Pasakoją apie vaikus, apie skautus, apie mokyklą. Kiekvienam pasakojimo tarpsniui suranda paskaitytą po fragmentą, ne prillipintą, bet tiesiai išplaukiantį iš paties pasakojimo. Apie baubiantį dinosaūrą, apie berniuką, ieškančį vietos tėvų gyvenime, vaikų laisvės mokytojai. Šiuos pastaruosius klausydami, jaunesni springo juokui, matyti, juose pažindami save. Gale ne vienas iš susirinkusiųjų buvo

maloniai nustebintas, kad Jankutė ir nuotaikingus eilėraščius posmuoja.

Dvi valandos prabėgo ir atrodė, kad buvo per trumpas. Ne be reikalo, jai užbaigus, visa salė sustojo ir ilgai plojo. Tikrai, vakaras buvo re to jaukumo.

Vos pritilus plojimams, mažieji visu būriu apspito į knygas įrašų, o paskui juos ir visi kiti. Tik po gerus valandėles viešnia galėjo kiek atsikvėpti ir su kavos puoduku rankoje užmezgoti naujas pažintis, pasisnėkti, pasidalinėti mintimis.

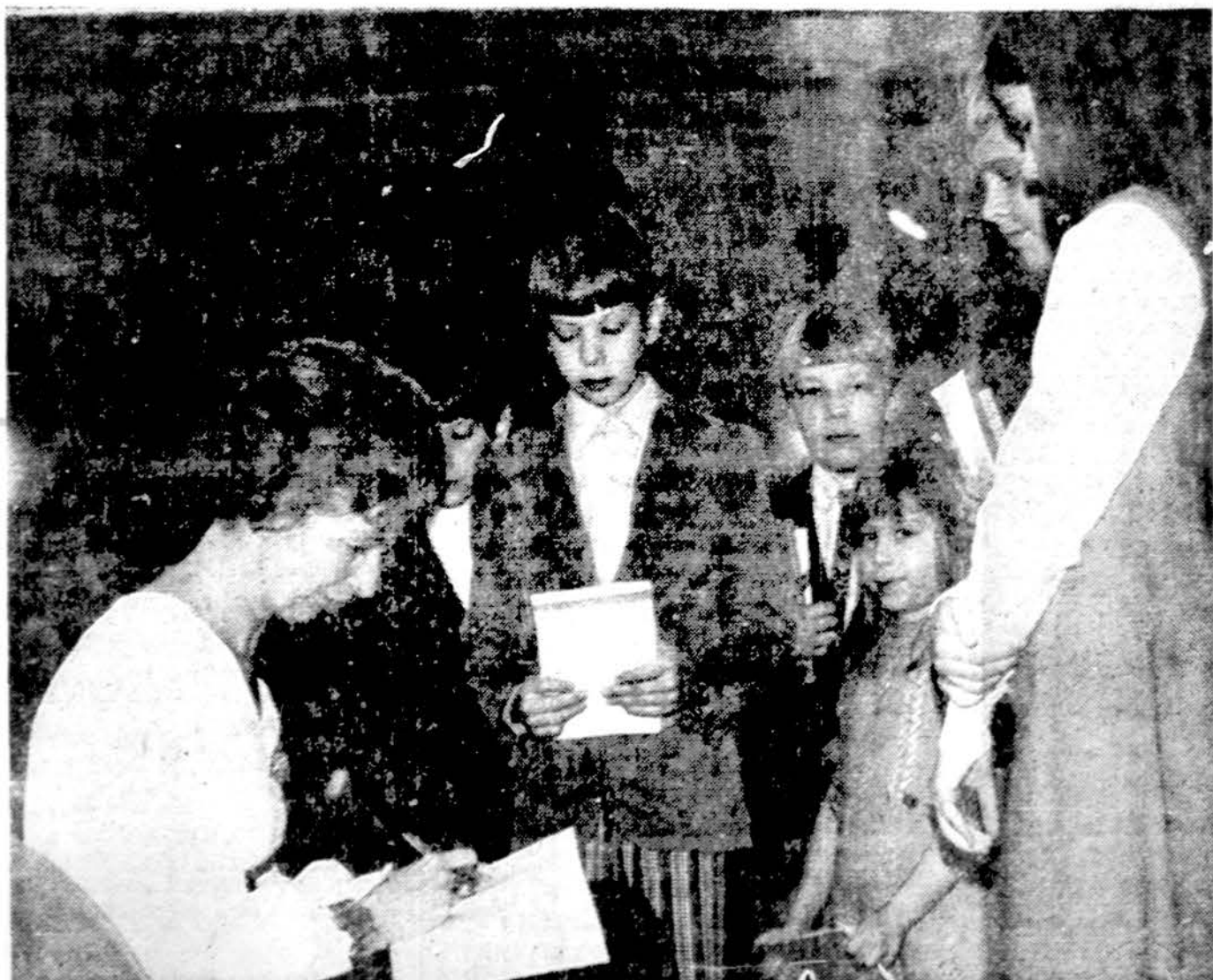
Kita dieną dar spėjom aplankyti kultūrinės sekcijos ramsčius Nijolė ir Joną Dėdinus ir po to, per žemė vaikščiojančius sužlugdusius debesis, paleidom atgal į Chicago.

Ji Rochesteryje buvo pirmą kartą, bet paties miesto kaip ir nematė. Tik žmonės. Tik tuos, kuriems prie širdies savas rašytojas. Susidariau įspūdį, kad Nijolė to ir užteko. Bent tuo tarpu užteko. Nors šandien būtų pamačiusi daugiau — šandien būtų pavasaris, ir saulė žemė ritinėjasi...

Tavo
jurgis Jankus

DRAMATURGO-POETO PASKAITOS

Kalifornijos dramaturgas, poetas ir laikraštininkas Leighton Rollins Chicagoje, Loop kolegijoje, 64 E. Lake St., nuo balandžio 22 d. visą savaitę skaitys paskaitas, analizuos kūrinių vyksmą teatre, poezijoje ir kituose menuose.



Rašytoja Nijolė Jankutė tarp jaunųjų skaitytojų Rochesteryje